

เอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

บทนี้ ผู้วิจัยศึกษาจากเอกสาร งานวิจัยและสิ่งพิมพ์ต่าง ๆ จัดเสนอตามหัวข้อต่อไปนี้

1. ความหมายของเศรษฐศาสตร์ นักเศรษฐศาสตร์ เศรษฐกิจ การศึกษา
2. ความสัมพันธ์ของเศรษฐกิจ และการศึกษาในด้าน
 - 2.1 เศรษฐกิจเป็นพื้นฐานการจัดการศึกษา
 - 2.2 การศึกษาช่วยพัฒนาเศรษฐกิจของคน ชุมชน ประเทศ
 - 2.3 เศรษฐกิจเป็นตัวกำหนดวัตถุประสงค์ความมุ่งหมายหรือเป้าหมายทางการศึกษา
 - 2.4 เศรษฐกิจในฐานะเป็นประสบการณ์ในหลักสูตร

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

3. การศึกษาภาคบังคับ
 - 3.1 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง
4. การวางแผนเพื่อพัฒนาการศึกษา
5. การวิจัยแบบเทคนิคเคลฟาย

ความหมายของเศรษฐศาสตร์ นักเศรษฐศาสตร์ และการศึกษา

ความหมายของเศรษฐศาสตร์

นักเศรษฐศาสตร์หลายท่านได้ให้ความหมายของคำว่า เศรษฐศาสตร์ไว้ต่าง ๆ กัน

เช่น

✘ สุรักษ์ บุนนาค (2520: 2) และ ประยูร เถลิงศรี (2510: 8) ให้ความหมายของ เศรษฐศาสตร์สอดคล้องกันว่า เศรษฐศาสตร์ คือ วิชาสังคมศาสตร์ที่เกี่ยวกับการทำมาหากินของคนในสังคม การเลือกตัดสินใจในการใช้ทรัพยากรที่มีให้เพียงพอ เพื่อผลิตสิ่งของและบริการ การแบ่งปันสิ่งของและบริการเพื่ออุปโภคบริโภคระหว่างบุคคลในสังคมทั้งในปัจจุบันและอนาคต

กัจจกร อึ้งโพธิ์ (2518: 3) นิยามว่า เศรษฐศาสตร์มีลักษณะเป็นวิทยาศาสตร์ เป็นวิชาที่ว่าด้วยความจริงที่เกี่ยวกับการผลิต การจำหน่าย การอุปโภค บริโภค ของสินค้าและบริการ

✘ นักเศรษฐศาสตร์ที่ให้ความหมายของเศรษฐศาสตร์ว่า เป็นวิทยาศาสตร์อีกท่านหนึ่งคือ อัมพร วิจิตรพันธ์ (2513: 1) กล่าวว่า เศรษฐศาสตร์เป็นวิทยาศาสตร์ที่กล่าวถึงเรื่องใหญ่ ๆ 4 เรื่อง คือ

1. ความต้องการของมนุษย์ (Want)
2. การทำงานเพื่อให้ได้มาซึ่งสิ่งของและบริการสำหรับใช้บำบัดความต้องการ (work)
3. เพื่อให้ได้มาซึ่งความมั่งคั่ง (Wealth)
4. ได้มาซึ่งสวัสดิการ (Welfare) หรือการกินดีอยู่ดี

อรุณวิวัฒน์ สุนทรพงศ์ อรรถพร สุนทรพงศ์ (2509: 1) กล่าวว่า เศรษฐศาสตร์เป็นวิชาที่ศึกษาเกี่ยวกับการครองชีพของมนุษย์ ซึ่งเกี่ยวข้องกับหารายได้ การใช้จ่ายของมนุษย์ว่า มีความเป็นมาอย่างไร มนุษย์เราต่างทำงาน คดิรนเพื่อจะหาเงิน เมื่อได้เงินมาแล้วก็นำมาซื้อสิ่งของเพื่อนำมาบริโภค อุปโภค บำบัดความต้องการนั้นหรือไม่ก็ทำให้ผู้อยู่ในความอุปการะมีความสุข

✘ เศรษฐศาสตร์ที่ศึกษากันในปัจจุบันแบ่งเป็น 2 ส่วน (วินัย มีงมณีนาคิน สุรักษ์ บุนนาค 2516: 1) คือ

1. เศรษฐศาสตร์ที่กล่าวถึงความเจริญของส่วนย่อย ซึ่งเรียกว่า เศรษฐศาสตร์จุลภาค (Micro Economics)

2. เศรษฐศาสตร์ที่วาทวยเศรษฐกิจส่วนรวม ซึ่งเรียกว่า เศรษฐศาสตร์มหภาค (Macro-Economics)

เหตุที่ต้องแยกเป็น 2 ส่วน เพราะปัญหาเศรษฐกิจของส่วนย่อยและของส่วนรวม ไม่จำเป็นต้องเหมือนกัน การศึกษาวิเคราะห์ปัญหาทางเศรษฐกิจทั้งสองส่วนนี้ จึงมีวิธีต่าง ๆ กัน หลักและทฤษฎีที่ใช้สำหรับวิเคราะห์ปัญหาเศรษฐกิจส่วนย่อย ได้แก่ ทฤษฎีที่วาทวยการกำหนดราคาของสินค้าในตลาดแบบต่าง ๆ การวิเคราะห์เกี่ยวกับตัวกำหนดราคาของปัจจัยผลิต และการวิเคราะห์การกระจายรายได้ เป็นต้น

ส่วนที่เป็นเศรษฐศาสตร์มหภาค ได้แก่ การวิเคราะห์เกี่ยวกับตัวกำหนดรายได้ และการจ้างงาน ซึ่งศึกษาเกี่ยวกับรายได้และผลิตภัณฑ์ประชาชาติ ราคาสินค้า และการบริหารโดยทั่วไป ระดับจ้างงานโดยทั่วไป ปริมาณเงินตรา ความสัมพันธ์ระหว่างการผลิตและการออม การลงทุนทั้งหมดในระบบเศรษฐกิจ ดังนั้น เศรษฐศาสตร์มหภาคจึงเป็นการศึกษาถึงกิจกรรมทางเศรษฐกิจของส่วนรวมและปัญหาเศรษฐกิจระดับชาติ อย่างไรก็ตาม เศรษฐศาสตร์มหภาคและจุลภาคก็มีความเกี่ยวพันกันอย่างใกล้ชิด

เศรษฐศาสตร์มีสาขาวิชาแยกศึกษาเฉพาะเรื่องให้ลึกซึ้งลงไป เช่น เศรษฐกิจการคลัง เศรษฐกิจการเงินและธนาคาร เศรษฐกิจการเกษตร เศรษฐกิจแรงงาน และ เศรษฐกิจการศึกษาที่นำความรู้ทางเศรษฐศาสตร์มาประยุกต์กับวิชาการศึกษา โดยตัดแปลงหลักวิชาเศรษฐศาสตร์บางอย่างทำให้ได้รับผลประโยชน์ทางการศึกษาอย่างแท้จริง

ความหมายของ เศรษฐกิจ

คำว่าเศรษฐกิจอาจให้คำจำกัดความอย่างง่าย ๆ ว่า หมายถึง การมีกินมีใช้ สังคมใดมีของกินของใช้มาก สังคมนั้นก็มีเศรษฐกิจดี สังคมใดมีของกินของใช้น้อย สังคมนั้นก็มีเศรษฐกิจไม่ดี (ศรีปริญญา งามโกมล 2510: 49)

พระธรรมเทศนา (2516: 38) กล่าวถึงความสำคัญของการศึกษาว่า เป็นรากฐานที่สำคัญที่สุดของการพัฒนาประเทศคือ การเร่งชวนช่วยพัฒนาในด้านการศึกษาของประชากรให้มากที่สุด และรวดเร็วที่สุดก่อนการพัฒนากันอื่น ๆ เพราะการศึกษาจะทำให้คนมีความรู้ ความคิดเฉลียวฉลาดขึ้น สามารถช่วยทำนบบำรุงบ้านเมืองให้เจริญรุ่งเรืองขึ้นได้ ก่อให้เกิดความสะดวกในการพัฒนากันอื่น ๆ หากคนไม่ได้รับการศึกษา หรือได้รับไม่เพียงพอ การพัฒนากันอื่น ๆ ของรัฐบาลมักจะไม่ไผล ประชากรขาดความกระตือรือร้นในการทำงาน การศึกษาของประชากรจึงเป็นรากฐานอันสำคัญสำหรับการพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้ามั่นคงสืบไป

* ความสัมพันธ์ระหว่างเศรษฐกิจและการศึกษา ในด้าน

- ก. เศรษฐกิจ เป็นพื้นฐานการจัดการศึกษา.
- ข. การศึกษาช่วยพัฒนาเศรษฐกิจของคน ชุมชนและประเทศ
- ค. เศรษฐกิจเป็นตัวกำหนด ความมุ่งหมาย เป้าหมายทางการศึกษา
- ง. เศรษฐกิจในฐานะเป็นประสบการณ์ในหลักสูตร

เศรษฐกิจ เป็นพื้นฐานการจัดการศึกษา

การศึกษามีความสัมพันธ์กับเศรษฐกิจอย่างใกล้ชิด ยิ่งสังคมปัจจุบันย้ำการเศรษฐกิจมากขึ้น การศึกษาก็จำเป็นต้องขยายออกไปทั้งคุณภาพและปริมาณเพื่อสนองความต้องการทางเศรษฐกิจ ประเทศที่มีการพัฒนาเศรษฐกิจในระดับสูง ประชาชนโดยเฉลี่ยจะมีความรู้การศึกษาอยู่ในระดับสูงตามไปด้วย การศึกษาของประชาชนในระดับสูง เป็นทั้งสาเหตุและผลของการพัฒนาทางเศรษฐกิจ ด้วยเหตุนี้ความคิดสมัยใหม่จึงถือว่า การศึกษาเป็นการลงทุนทางเศรษฐกิจอย่างหนึ่ง (ประเสริฐ แยมกลินพงษ์ 2522: 112)

สิทธิชัย ชาคานิต (2524: 88-89) เขียนเกี่ยวกับเรื่องนี้ว่า เนื่องจากเศรษฐกิจและการศึกษามีความสัมพันธ์กัน ดังนั้นการศึกษาจึงได้รับความสนใจจากนักเศรษฐศาสตร์ และนักวางแผนพัฒนาประเทศเป็นอย่างมากในปัจจุบัน เพราะมีการวิจัยจนเป็นที่ประจักษ์ชัดว่าการลงทุนด้านการศึกษาอบรม มีผลโดยตรงต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งมีบทบาทอย่างสำคัญ ในการช่วยพัฒนาเศรษฐกิจและเป็นที่ยอมรับกันว่าประเทศที่ประสบความสำเร็จใน

การพัฒนา เช่น สหรัฐอเมริกา เยอรมัน ญี่ปุ่น ฯลฯ ใ้ล่งทุนทางการศึกษาเป็นอันมาก จึงทำให้ประเทศด้อยพัฒนาหรือกำลังพัฒนาทั้งหลายหันมาลงทุนทางการศึกษาเป็นการใหญ่ โดยหวังจะให้ไ้ผลรวกเร็วทันใจเหมือนกับประเทศที่พัฒนาแล้วเหล่านั้น แต่ความพยายามดังกล่าวก็ไ้ไม่ประสบผลเท่าที่ถองการ เพราะการพัฒนาการศึกษาไม่สอดคล้องกับความต้องการที่แท้จริงของการพัฒนาประเทศ เนื่องจากมุ่งผลิตผู้จบการศึกษามากเกินไป การลงทุนทางการศึกษามุ่งผลิตปริมาณมากเกินไป ย่อมไม่สามารถช่วยให้การพัฒนาประเทศเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว แต่จะตองอาศัยปัจจัยด้านคุณภาพของการศึกษาควย ตัวอย่าง เช่น จากการรายงานในเรื่อง Goal and Theories of Education in Asia (1980: 8) สรุปไ้ไ้ว่า ทุกประเทศตองการให้การศึกษาประสานสัมพันธ์กับการพัฒนาเศรษฐกิจ โดยจัดการศึกษาเพื่อผลิตบุคคลในสาขาที่ระบบเศรษฐกิจของประเทศตองการ เฉพาะอย่างยิ่ง คำนวณวิชาชีพและช่างเทคนิค จึงเร่งผลิตผู้จบการศึกษาสาขาคังกล่าวและสาขาอื่นอีกบางสาขามากจนทำให้เกิดปัญหาความต้องการที่จะทำงานของผู้จบการศึกษามีมากเกินไปเกินความต้องการของตลาดแรงงาน

กอ สวัสดิ์พานิชย์ (2519: 63-66) กล่าวถึงข้อที่ควรคำนึงในการจัดการศึกษาว่า การศึกษาที่จะมีบทบาทส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจอย่างจริงจังไ้ได้ ตองเป็นการลงทุนทางการศึกษาที่อาศัยการวางแผน โดยคำนึงถึงหลักทางเศรษฐศาสตร์ควย ระบบการศึกษาควรขยายตามองค์ประกอบที่สำคัญคังต่อไปนี้

1. ความต้องการกำลังคน

ในเวลาทีประเทศด้อยพัฒนา หรือกำลังพัฒนาจะดำเนินการพัฒนาเศรษฐกิจ มักปรากฏว่าประเทศเหล่านั้นขยายกิจกรรมทางเศรษฐกิจไม่ไ้ไ้เต็มที่ เนื่องจากขาดกำลังคนในระดับปานกลางและระดับสูง โดยเฉพาะสาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เมื่อเป็นเช่นนั้นนักเศรษฐศาสตร์จึงเสนอให้ระบบการศึกษาขยายงานในค่านนั้นไ้มากขึ้น ในการวางแผนการศึกษา จึงมีการพยากรณ์ความต้องการกำลังคนในระยะสั้น ระยะกลางไว้ล่วงหน้า เมื่อไ้ตัวเลขเกี่ยวกับความต้องการกำลังคนในระดับและสาขาวิชาค่าง ๆ แล้ว ระบบการศึกษาก็พยายามผลิตกำลังคนให้สอดคล้องกับความต้องการทางเศรษฐกิจ

2. ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจ

นักเศรษฐศาสตร์บางกลุ่มเสนอให้ใช้การประเมินผลตอบแทนทางเศรษฐกิจ ที่ได้จากการศึกษาในระดับสาขาต่าง ๆ กล่าวคือ ถ้าปรากฏว่าการศึกษาระดับใดหรือสาขาใดให้ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจสูง ระบบการศึกษาควรขยายงานในส่วนนั้นให้มากและลดการขยายงานในส่วนอื่นลงไปตามความจำเป็น การประเมินผลตอบแทนทางเศรษฐกิจของทำอย่างสม่ำเสมอ เนื่องจากผลตอบแทนทางเศรษฐกิจมีการเปลี่ยนแปลงตามกาลเวลา ถ้าการศึกษาตามผลพบว่า การศึกษาระดับและสาขาที่เคยได้รับการส่งเสริมไว้เดิมให้ผลตอบแทนน้อยลง ก็ต้องลดการขยายงานในส่วนนั้นแล้วหันไปขยายการศึกษาส่วนอื่นที่ให้ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจสูงขึ้น หมุนเวียนกันเช่นนี้ตลอดไป

3. ขนาดของงบประมาณ

ในการจัดการศึกษา จะใช้งบประมาณจำนวนเท่าใด ควรคำนึงถึงอัตราระหว่างรายจ่ายภาครัฐบาลและรายได้ประชาชาติ และต้องวิเคราะห์ต้นทุนกับผลประโยชน์ที่สังคมจะพึงได้รับจากบริการสาธารณะประเภทต่าง ๆ เพราะประเทศที่กำลังพัฒนามักประสบปัญหาขาดแคลนงบประมาณอย่างหนัก ระบบการศึกษาจึงควรหาวิธีอื่นมาทดแทนการศึกษาในระบบโรงเรียนด้วย เช่น เปิดสอนสองผลัดในโรงเรียนที่มีอยู่แล้ว ใช้วิธีสอนทางวิทยุโทรทัศน์ ส่งเสริมให้มีการเรียนด้วยตนเอง หรือใช้วิธีสอนทางไปรษณีย์ ขยายงานการศึกษานอกระบบให้มากยิ่งขึ้น เป็นลำเป็นสัน หรือจัดการศึกษานอกระบบโรงเรียน เพื่อให้การศึกษากระจายไปสู่กลุ่มคนในวัยเรียนที่ไม่มีโอกาสเข้าโรงเรียนด้วย อันจะเอื้ออำนวยให้ประชาชนมีรายได้เพิ่มขึ้น

ทั้งหมดที่กล่าวพอสรุปได้ว่า การศึกษานับสนุนและขึ้นอยู่กับเศรษฐกิจและเศรษฐกิจก็ต้องอาศัยการศึกษาเพื่อช่วยพัฒนาเศรษฐกิจเช่นกัน

การศึกษาช่วยพัฒนาเศรษฐกิจของคน ชุมชน ประเทศ

การศึกษาช่วยพัฒนาเศรษฐกิจของคน

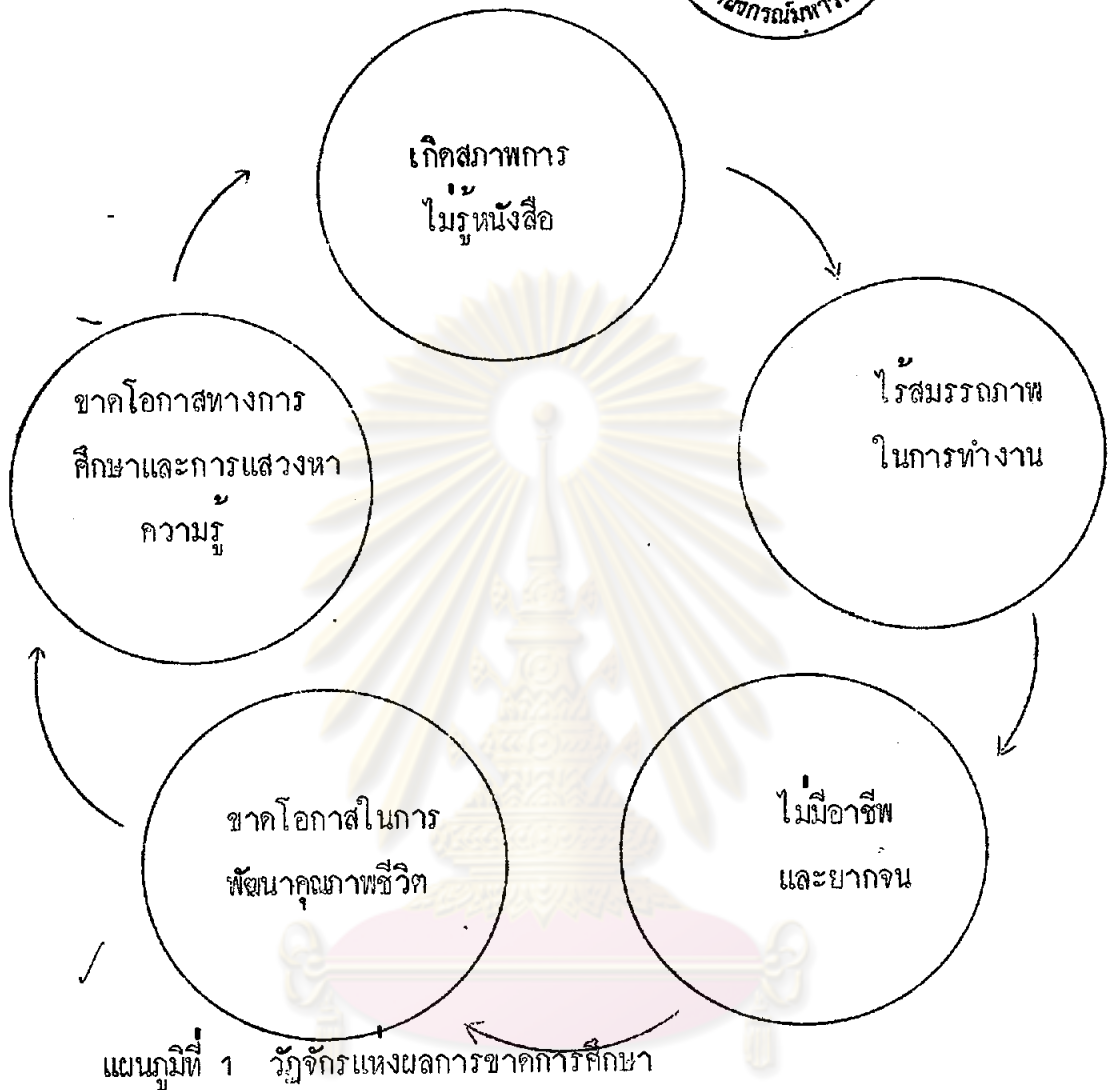
มนุษย์ทุกคนในโลกต่างพยายามต่อสู้ดิ้นรน เพื่อความอยู่รอดของชีวิตทั้งนั้น แต่ว่าชีวิตของเราเหล่านั้นจะดำเนินไปในรูปใด อย่างไร ราบรื่นแค่ไหนขึ้นอยู่กับการศึกษา แม้

ว่าจะเกิดมาในฐานะใดก็ตาม หากได้พยายามที่จะศึกษาหาความรู้ทั้งในและนอกโรงเรียนอยู่เสมอ การดำเนินชีวิตของบุคคลเหล่านั้นก็จะดีขึ้น

✘ บทความของ ซิรวัดน์ นิจนตร (2524: 31) เขียนถึงความสำคัญของการศึกษาต่อภาวะทางเศรษฐกิจของคนว่า การศึกษาเป็นบทบาททั้งทางตรงและทางอ้อมต่อการพัฒนาคนให้มีชีวิต อยู่ดีมีสุข แก้ไขปัญหาความยากจนรวมทั้งปัญหาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง เพราะการศึกษาสามารถเปลี่ยนแปลงทัศนคติที่ล้าหลัง ไม่เอื้อต่อการพัฒนาเองและสังคม สร้างแรงจูงใจที่ทำให้คนเกิดความมุ่งมั่นที่จะแก้ไข้ปัญหาต่าง ๆ ด้วยตนเอง ไม่ทอดถอยหรือหมดหวังในชีวิต สามารถเพิ่มพูนความรู้ความสามารถ ทักษะในการประกอบอาชีพ ให้ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันและรักษาสุขภาพอนามัย การบริโภคอาหารที่มีคุณค่า การรู้จักใช้ทรัพยากรให้คุ้มค่าไม่เสียเปล่า ฯลฯ สิ่งเหล่านี้นอกจากจะช่วยเพิ่มพูนรายได้แล้ว ยังช่วยลดรายจ่ายในสิ่งไม่ควรเสียไปด้วย

✓ ภาณุรัตน์ รัตยาภาส (2523: 47-48) ชี้ให้เห็นความสำคัญของการได้รับการศึกษาว่า ประชาชนผู้ไม่ได้รับการศึกษา จะสามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตไปสู่เป้าหมาย "อยู่ดีมีสุข" ได้ยากและจะกลายเป็นผู้ไร้สมรรถภาพในการทำงาน ซากอาชีพ และยากจน อาจแสดงให้เห็นถึงวัฏจักรได้ ดังนี้

ศูนย์วิทยพัทธยากร
จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย



วัฏจักรนี้อาจสรุปได้ว่า การขาดโอกาสทางการศึกษาและแสวงหาความรู้ทำให้เกิดสภาพการณ์ไม่รู้นิ่งสือ เมื่ออ่านเขียนไม่ได้การทำงานจะไร้อบรมรณภาพ เพราะการอ่านและเขียนเป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสารนอกเหนือจากการพูด และในการทำงานก็ต้องอาศัยการอ่านเขียนมาก เมื่อไร้อบรมรณภาพในการทำงาน คือ อ่านเขียนไม่ได้จะประกอบอาชีพได้ยากหรือไม่มีผู้รับเข้าทำงาน ทำให้ครอบครัวและตนเองยากจน ไม่มีเงินพอใช้จ่ายในการดำรงชีวิต และรักษาสุขภาพอนามัยของตน เรียกว่าขาดโอกาสในการพัฒนาคุณภาพชีวิต การขาดการพัฒนาคุณภาพชีวิตก็เนื่องมาจากขาดโอกาสทางการศึกษาและแสวงหาความรู้ เมื่อขาดโอกาสทางการแสวงหาความรู้ ทำให้เกิดสภาพการณ์ไม่รู้นิ่งสืออีก เป็นวัฏจักรเช่นนี้เรื่อยไป

การศึกษาช่วยพัฒนาเศรษฐกิจของชุมชน

ชุมชนของประเทศอาจแบ่งตามสภาพทางเศรษฐกิจได้เป็น 2 แบบใหญ่ ๆ คือ

- ก. ชุมชนเกษตร
- ข. ชุมชนอุตสาหกรรม

ชุมชนส่วนใหญ่ของไทยจัดเป็นชุมชนเกษตร ทั้งนี้เพราะร้อยละ 80 ของประชากรในประเทศไทยมีอาชีพทางการเกษตร และมีดินที่อยู่ในชนบท (สิริวรรณ สุวรรณภา 2523: 143) อาชีพทางการเกษตร เช่น ทำนา ทำไร่ เลี้ยงสัตว์ การประมง ฯลฯ วิธีการผลิตยังคงถือระบบเก่าอยู่มาก ซึ่งเป็นการเกษตรที่อาศัยแรงงานตามธรรมชาติ คือ คนและสัตว์ การผลิตขึ้นอยู่กับสภาพดินฟ้าอากาศ ทำให้ผลผลิตไม่แน่นอน และมักได้ผลผลิตต่ำ ทำให้ฐานะความเป็นอยู่ของเกษตรกรไทยต่ำต้อย ส่วนใหญ่ยังมีฐานะยากจน จากสภาพนี้จึงเกิดการละทิ้งอาชีพการเกษตร มุ่งหน้าสู่ชุมชนเมือง ทำงานเป็นกรรมกรตามโรงงานในแหล่งชุมชนอุตสาหกรรม

ชุมชนอุตสาหกรรมเป็นชุมชนที่เจริญด้วยระบบเทคโนโลยีสูง (เรื่องเดียวกัน 130-131) มนุษย์ไม่คงพึ่งพาธรรมชาติอย่างเดียว แต่มนุษย์กลับเอาผลประโยชน์จากธรรมชาติมากที่สุดจนกระทั่งกลายเป็นทำลาย ระบบเศรษฐกิจของชุมชนอุตสาหกรรมมีแหล่งผลิตอยู่ในชุมชนที่มีความเป็นอยู่หนาแน่นหรือชุมชนเมือง เมื่อสามารถขยายและจำหน่ายผลผลิตไปสู่ผู้บริโภคได้สะดวก ตลอดจนสามารถหาแรงงานได้ควย เขตที่โรงงานอุตสาหกรรมตั้งอยู่จึงกลายเป็นแหล่งที่มีความสำคัญและกลายเป็นเมืองใหญ่ ชาวนา ซึ่งประสบความผิดหวังจากการผลิต หรือไม่มีที่ดินทำกินเป็นของตนเองก็จะพากันอพยพมาสู่ในเมือง เพื่อขายแรงงานให้แก่โรงงานอุตสาหกรรม การใช้แรงงานของชุมชนอุตสาหกรรมมิได้มีรากฐานอยู่บนความแตกต่างระหว่างเพศหรืออายุอีกต่อไป ทุกคนสามารถขายแรงงานของตนเองได้ การผลิตของชุมชนอุตสาหกรรมเป็นการผลิตที่ได้จำนวนมากและได้ปริมาณที่แน่นอน ถ้าเทียบกับชุมชนเกษตรกรรมที่มีผลผลิตค่อนข้างต่ำและไม่แน่นอน เพราะยังต้องพึ่งพิงธรรมชาติ

จ. เซาเว้ โรจนแสง (2523: 76) กล่าวเกี่ยวกับความสำคัญของการศึกษาต่อเศรษฐกิจของชนในชุมชนว่า อาชีพของคนทั้งในชุมชนเกษตรและอุตสาหกรรม ย่อมมีผลทางเศรษฐกิจต่อชุมชนและประเทศ เพราะการที่คนในชุมชนแต่ละแห่งจะมีความรู้ เพื่อการประกอบอาชีพของตนย่อมต้องมีการศึกษาหาความรู้ ดังนั้น การศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญต่อการประกอบอาชีพของบุคคลในชุมชน โดยเฉพาะชุมชนเกษตรซึ่งอยู่ในชนบทที่กล่าวแล้ว การศึกษาจะช่วยพัฒนาสังคมในชนบทให้ดีขึ้น ข้อเขียนของ ยอร์จ เอส. อาซิมน์ (George H. Axim 1977: 487-489) กล่าวสอดคล้องกันว่า การศึกษาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาชุมชนในชนบท ซึ่งมีความเป็นอยู่แบบง่าย ๆ ชีวิตอยู่กับการเกษตรเป็นส่วนใหญ่ การศึกษาจะช่วยพัฒนาให้รู้จักการหาเลี้ยงชีพโดยวิธีการผลิตที่มีประสิทธิภาพ การจำหน่าย การค้าขาย การรู้จักรักษาสุขภาพ ใ้เรียนรู้วัฒนธรรม และวิทยาการที่กว้างขึ้นและมีการติดต่อสัมพันธ์กับคนในชุมชนอื่นมากขึ้นด้วย สิ่งเหล่านี้จะพัฒนาชีวิตของชุมชนเกษตรในชนบทให้เป็นคนที่มีคุณภาพที่ดีขึ้น

การศึกษาช่วยพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ

ในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศส่วนใหญ่มักเพ่งมองไปที่การพัฒนาด้านการศึกษาเป็นหลัก โดยหวังจะให้ประเทศของตนเจริญก้าวหน้าทันกับประเทศที่เจริญแล้ว การศึกษาจึงจัดว่าเป็นส่วนที่มีความสำคัญมากที่สุดด้านหนึ่ง เพราะประชากรที่ผ่านการศึกษาย่อมอย่างเหมาะสมในด้านต่าง ๆ อย่างเพียงพอในทุกระดับจะเป็นทรัพยากรอันมีค่าต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ

✕ วนิดา สิทธิธรรณ (2522: 24) สรุปความสำคัญของการศึกษาต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของชาติ ดังนี้

1. การศึกษาเป็นส่วนประกอบส่วนหนึ่งของปัจจัยการผลิต ตามที่กล่าวมาแล้ว ความรู้ ความคิด ทักษะการทำงานซึ่งเป็นผลสืบเนื่องมาจากการศึกษาจะช่วยให้คนเราเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานสูงขึ้น และจะเป็นผลให้สามารถเพิ่มผลผลิตได้มากขึ้น ความมั่นคงจะเกิดขึ้นแก่ตนเองและเมื่อประชาชนเพิ่มพูนความมั่นคงขึ้นทุกปี ๆ ประเทศจะมั่นคงตามไปด้วย
2. เป็นที่ยอมรับกันว่า ผู้ได้รับการศึกษาสูง ๆ มีความรู้ และทักษะในการทำงานสูงย่อมจะสามารถผลิตผลผลิตได้มาก ทหารายได้ไ้มาก นอกจากนี้การศึกษายังช่วยสร้างบรรยากาศ ส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจได้อย่างดี โดยเหตุผลที่ว่าเมื่อประชาชนทั่วไปได้รับ

การศึกษาสูง มีความรอบรู้กว้างขวาง ย่อมจะมีความภาคภูมิใจที่จะลงทุน ประกอบธุรกิจเพิ่มขึ้น
คนจะมั่งงานเพิ่มขึ้นและมีความต้องการสินค้า และบริการเพิ่มขึ้น

ด้วยประโยชน์อันมากมายและคุณค่าของการศึกษาต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ
นี้เอง ประเทศทั้งหลายจึงให้ความสำคัญต่อการศึกษาเป็นอันมาก

เศรษฐกิจเป็นตัวกำหนดเป้าหมาย ความมุ่งหมายทางการศึกษา

การจัดการศึกษาจำเป็นต้องมีการกำหนดเป้าหมาย เพื่อเป็นตัวชี้้นำในการจัดให้
เป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้ ถ้าไม่มีเป้าหมายการศึกษา การจัดการศึกษาก็เป็นไปอย่างไร
ไรจุดหมาย

วิทย์ วิศทเวทย์ (2522: 39) กล่าวถึงการกำหนดเป้าหมายทางการศึกษาว่า
เราไม่สามารถพูดถึงเป้าหมายของการศึกษา โดยไม่อ้างถึงเป้าหมายของชีวิต การกำหนด
แนวทางการศึกษาจะต้องคำนึงถึงสิ่งที่มีค่าของชีวิต ก่อนที่จะชี้ลงไปได้ว่าการศึกษาควรเป็นไป
เพื่ออะไร เราต้องตกลงกันให้ไ้ก่อนว่าชีวิตที่ดีที่สุดที่จะเป็นไปได้หรือ การอยู่ดี คืออย่างไร
และต้องคำนึงถึงสภาพความจริงที่กำลัง เป็นอยู่และต้องสอดคล้องกับข้อเท็จจริงทางสังคม
เศรษฐกิจ วัฒนธรรม ศาสนา สรุปได้ว่า การกำหนดเป้าหมายทางการศึกษา คือ การดูที่
ความเป็นอยู่ที่ดีของคนหรือเป้าหมายการศึกษา คือ เพื่อความอยู่ดีนั่นเอง

✓ เป็นใจ เลอหวนิช (2523: 2-3) ให้ลักษณะประชากรที่มีคุณภาพชีวิตที่ดีหรืออยู่ดี
วามก็มีลักษณะตรงข้ามกับลักษณะต่อไปนี้

1. ยากจน ขาดแคลนสิ่งจำเป็นในการดำรงชีวิต ขาดเงินใช้จ่ายใช้สอย ขาด
แคลนปัจจัย 4 ได้แก่ อาหาร เครื่องนุ่งห่ม ยารักษาโรค ที่อยู่อาศัย
2. สุขภาพอนามัยไม่ดี
3. ความไม่รู้ เช่น ไม่รู้หนังสือ ไม่รู้ของทางทำมาหากิน เลี้ยงชีพที่ต่ำกว่า ไม่รู้วิธี
รักษาสุขภาพอนามัย ไม่รู้เลขเหลี่ยมมิจจาชีพ ต้องตกเป็นเหยื่อ การคดโกงของผู้อื่น ไม่
ทันโลก เพราะมีความรู้ในวงจำกัด
4. สมรรถภาพต่ำ เจ็บชรา มีผลผลิตจากการทำงานต่ำเพราะสุขภาพไม่ดี หรือ
เกียจคร้านจนเคยชิน

5. ขาดความมั่นคงปลอดภัยในชีวิต เช่น ไม่มีงานทำ เปลี่ยนงานบ่อย ๆ งาน
เสี่ยงอันตราย สวัสดิภาพไม่มั่นคง ขาดความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน

6. สภาพแวดล้อมไม่เหมาะสม เช่น สภาพแวดล้อมเสื่อมโทรม อยู่ในแดนทุรกันดาร
สภาพแวดล้อมเป็นพิษหรือปรับตัวเข้ากับสภาพสังคมไม่ได้

7. ขาดความสงบสุขในชีวิต เช่น ทะเลาะวิวาทกับเพื่อนร่วมงาน ครอบครัว

ชีวิตที่อยู่ดี หรือผู้มีคุณภาพชีวิตดี นอกจากลักษณะตรงกันข้ามกับ 7 ประการแล้ว ยัง
ประกอบด้วยลักษณะอื่น ๆ อีก เช่น ความมีอิสระเสรี ความยุติธรรม ความเจริญก้าวหน้า

ในชีวิตการทำงาน

ดังนั้นการกำหนดเป้าหมายหรือความมุ่งหมายทางการศึกษา จึงต้องจัดประสบการณ์
ต่าง ๆ ให้แก่ผู้เรียนเพื่อให้บรรลุถึงคุณลักษณะเหล่านี้

เป้าหมายทางการศึกษาหรือการมีชีวิตที่ดีที่กล่าวถึงได้ถูกนำมาใช้ให้เกิดผลในทาง
ปฏิบัติ โดยกำหนดลงไปในความมุ่งหมายของแผนการศึกษาแห่งชาติ เช่น แผนการศึกษา
แห่งชาติ พุทธศักราช 2520 เพราะแผนการศึกษาคือ โครงการศึกษาอันเป็นแม่บทหลักใน
การจัดการศึกษาของทั้งประเทศในปัจจุบัน

ความมุ่งหมายของการศึกษาในแผนการศึกษาแห่งชาติฉบับนี้มี 9 ข้อย่อย ในขั้นนี้จะ
ขอลาดึงสาระสำคัญที่กล่าวถึงความมุ่งหมายในส่วนที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจของมนุษย์ ดังนี้

1. ให้มีคุณภาพดี สุขภาพอนามัยสมบูรณ์ ทั้งร่างกายและจิตใจ

2. ชยันหมั่นเพียร มีความสามารถในการประกอบอาชีพ การใช้จ่ายใช้สอยอย่าง
ประหยัด ตลอดจนการร่วมมือกันประกอบกิจการ ธุรกิจต่าง ๆ โดยชอบด้วยกฎหมาย

3. ให้มีความสามารถในการติดต่อทำความเข้าใจและร่วมมือซึ่งกันและกัน รู้จัก
แสวงหาความจริง มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ รู้จักแก้ปัญหาและขอชดเชยด้วยสติปัญญา โดย
สันติวิธี

4. มีความรู้ เข้าใจ และเห็นคุณค่าในวิทยาการ ศิลปะ วัฒนธรรม ธรรมชาติ
สิ่งแวดล้อม ทรัพยากรของประเทศ

ความมุ่งหมายของการศึกษาในแผนการศึกษาแห่งชาติที่กล่าวนี้พอสรุปได้ว่า การศึกษาจะช่วยพัฒนาบุคคลให้มีความสามารถอ่านออก เขียนได้ อันเป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสารและการทำงานกับบุคคลอื่น มีความสามารถประกอบอาชีพ ประหยัดขยันหมั่นเพียร แก้ปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างมีเหตุผล รู้จักคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติและยอมรับวิพากษ์การสมัยใหม่ เพื่อนำมาใช้ประโยชน์ในการดำรงชีวิตและใหญ่จักการรักษาสภาพกายและใจ

ไม่เพียงแต่ประเทศไทยเราเท่านั้นที่ถือว่าเศรษฐกิจเป็นส่วนหนึ่งของความมุ่งหมายทางการศึกษา ความมุ่งหมายทั่วไปของการศึกษาในต่างประเทศก็กล่าวถึง ความมุ่งหมายทางเศรษฐกิจไว้ด้วย ยกตัวอย่าง เช่น

ความมุ่งหมายทั่วไปทางการศึกษาประเทศเกาหลี

✓ ความมุ่งหมายของการศึกษา คือ "การรวมคุณลักษณะต่าง ๆ และการจัดเตรียมความสามารถที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตอยู่ และเพื่อให้ประชาชนมีคุณภาพตามต้องการ เพื่อพัฒนาประเทศชาติและเพื่อช่วยฟื้นฟูความรุ่งเรืองของมนุษย์"

เพื่อให้บรรลุความมุ่งหมายเหล่านี้ จึงมีการจัดตั้งวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษาดังต่อไปนี้: การพัฒนาความรู้และลักษณะนิสัยที่จำเป็นสำหรับการเติบโตที่ดีและสุขภาพดี และเป็นการปลูกฝังความอดทน ให้มีความจริงใจและความสามารถในการคิดอย่างวิทยาศาสตร์ สำหรับกิจกรรมสร้างสรรค์และการดำรงชีวิตอย่างมีเหตุผล รักความเสรีและมีความรับผิดชอบ ในฐานะที่เป็นส่วนหนึ่งของชุมชน รู้จักร่วมมือกันและนับถือกัน การใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ ปลูกฝังความประหยัดความซื่อสัตย์ในการทำงาน เพื่อจะได้สามารถเป็นผู้ผลิตที่สามารถและผู้บริหารที่ชาญฉลาดสำหรับเศรษฐกิจของชีวิตที่ดี

ความมุ่งหมายทั่วไปทางการศึกษาของประเทศอังกฤษ

ความมุ่งหมายกว้าง ๆ ก็คือ เพื่อประกันว่าเด็ก ๆ ทุกคนที่อยู่ในวัยเรียนจะได้รับการศึกษาที่เหมาะสมตามอายุ ความสามารถและความคิด หลักสูตรวิชาชีพและอาชีวศึกษาต้องจัดเตรียมไว้สำหรับพวกที่จะจากโรงเรียนแล้ว และสามารถได้รับประโยชน์จากหลักสูตรเหล่านี้ หน้าที่ของระบบการศึกษา คือ การส่งเสริมให้มีปัญญา มีศีลธรรม มีน้ำใจและการพัฒนาความสามารถพิเศษต่าง ๆ ซึ่งเป็นคุณสมบัติประจำตัว และยังเป็นมรดกที่มีค่าของประเทศด้วย

ความมุ่งหมายทั่วไปทางการศึกษาของประเทศสหรัฐอเมริกา

ความมุ่งหมายทั่วไปทางการศึกษา คือ การดำรงรักษา เผยแพร่ และการสืบทอด ค่านิยมและการพัฒนาทัศนคติ ความชำนาญและเทคนิคต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยส่งเสริมและปรับปรุง สวัสดิการทั้งหลายให้ดีขึ้น ปกป้องบูรณภาพของมนุษย์แต่ละบุคคล อย่างไรก็ตาม ความมุ่งหมายนี้ อาจเปลี่ยนแปลงไปตามความจำเป็น และอาจแตกต่างกันไปตามแต่ละภาคของประเทศหรืออาจจะ เหมือนกันทั่วประเทศก็ได้ (Unesco, World Survey of Education V. 1971: 705, 1187, 1307) -

* เศรษฐกิจในฐานะเป็นประสบการณ์ในหลักสูตร

สุนทร ศรีรักษา (2522: 12) กล่าวถึง ความจำเป็นที่จะต้องให้นักเรียนได้มี ความรู้ทางเศรษฐกิจว่า ควรสอนความรู้ทางเศรษฐกิจให้นักเรียน เพราะในสังคมไทยมีการ เปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจหลายประการ ซึ่งเกี่ยวข้องกับสาเหตุต่อไปนี้ คือ

1. การผลิต เดิมใช้แรงงานคน ใช้มือผลิต เช่น ทำนา ทอผ้า ซึ่งเสียเวลา และได้ปริมาณน้อย ปัจจุบันมีโรงงานผลิตขนาดใหญ่ ผลิตได้รวดเร็วและได้ปริมาณมาก มีผู้ เชี่ยวชาญที่มีความรู้แต่ละสาขาเพิ่ม สังคมไทยก็ยังต้องการช่างฝีมือมากขึ้น เช่น ช่างกล ช่าง ไฟฟ้า ช่างศิลป์ เป็นต้น
2. การซื้อขาย เดิมไม่มีการซื้อขาย ใช้การแลกเปลี่ยนสินค้า ปัจจุบันซื้อขาย มากกว่าเดิม มีการโฆษณาแบบแปลก ๆ มีระบบเงินผ่อน
3. การบริโภค เดิมเราบริโภคสิ่งที่เราผลิตได้ กินข้าวในนา ปัจจุบันเรา บริโภคสิ่งที่เราผลิตเองไม่ได้หลายอย่าง เราควรปลูกฝังให้นักเรียนเป็นผู้บริโภคที่ดี คือ รู้จัก บริโภคสิ่งที่จำเป็น รู้จักประหยัดออมทรัพย์
4. การใช้เวลาว่างให้เป็นประโยชน์ เนื่องจากความก้าวหน้าทางอุตสาหกรรม มีเครื่องจักรช่วยทำงานมากขึ้น ทำให้คนมีเวลาว่างมากขึ้น โรงเรียนต้องสอนให้รู้จักใช้เวลา ว่างให้เป็นประโยชน์

ฉะนั้น โรงเรียนควรสอนให้นักเรียนมีความรู้ทางเศรษฐกิจ เพื่อนักเรียนจะได้มี ประสิทธิภาพทางเศรษฐกิจ เป็นผลดีต่อเศรษฐกิจของชาติโดยรวม

จอห์น เวเซย์ (John Vaizey 1962: 122-123) กล่าวถึง ประสพการณ์ที่ควรจัดให้แก่นักเรียนในการเรียนการสอนว่า งานสำคัญของการศึกษาคือ การให้ความรู้แก่คนมีทักษะ พื้นฐานที่สำคัญ คือ ภาษาศาสตร์และคณิตศาสตร์ และเนื่องจากสังคมปัจจุบันนี้ วิทยาการทางด้านวิทยาศาสตร์ และเทคโนโลยีเจริญก้าวหน้ามาก จำเป็นที่นักเรียนจะต้องศึกษาเพิ่มขึ้น ขณะเดียวกัน เนื่องจากเศรษฐกิจของประเทศต้องการแรงงานฝีมือ จึงต้องมีการฝึกอบรมงานอาชีพให้แก่นักเรียน เพื่อให้มีงานทำและสนองความต้องการทางเศรษฐกิจของประเทศด้วย

* ริงสรุค ษนะพรพันธุ์ (2518: 14) แสดงทัศนะเกี่ยวกับความเหมาะสมของเนื้อหาในหลักสูตรของวิชาที่สอนว่าจักต้องแตกต่างกันตามสภาพพื้นฐานทางเศรษฐกิจ และสังคมของภูมิภาคในแต่ละท้องถิ่น การที่ ริงสรุค ษนะพรพันธุ์ กล่าวเช่นนั้นก็เพราะเนื้อหาบางอย่างที่นำมาให้นักเรียนได้เรียนไม่สัมพันธ์กับสภาพเศรษฐกิจของเด็กในท้องถิ่นนั้นจะเกิดความสูญเสียไป เพราะเด็กนำไปใช้ประโยชน์ในชีวิตไม่ได้ และอีกประการหนึ่งเมื่อสิ่งที่เรียน นักเรียนไม่เคยประสบจากสิ่งแวดล้อมของตน ทำให้ยากแก่การเข้าใจ

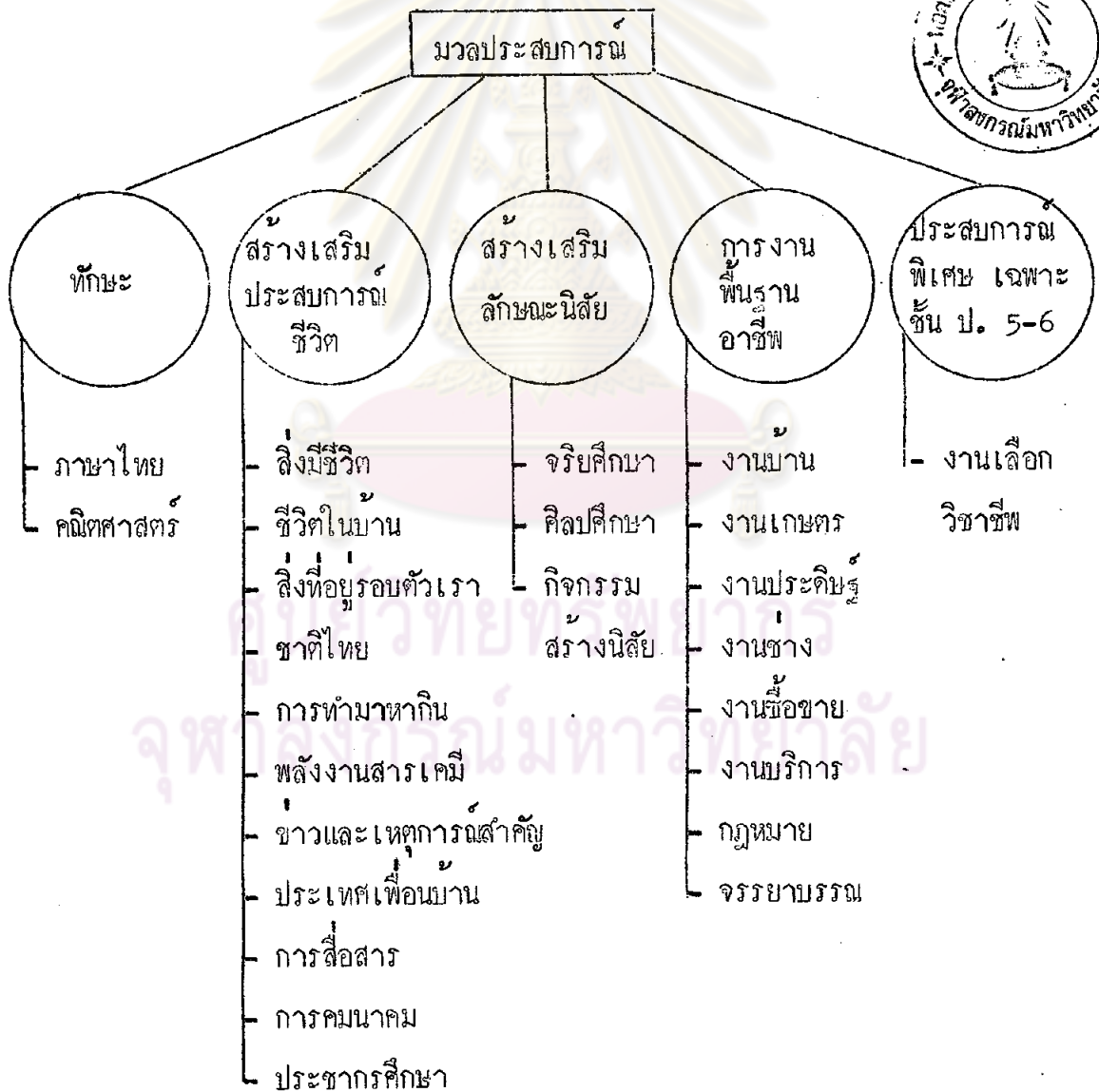
ทั้งหมดที่กล่าว คือ ความจำเป็นและความเหมาะสมของประสพการณ์ทางเศรษฐกิจที่นักเรียนควรได้รับ และจากความมุ่งหมายทางการศึกษาที่เกี่ยวกับเศรษฐกิจในแผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2520 ดังกล่าวแล้ว ความรู้ทางเศรษฐกิจที่จำเป็นจะบรรจุลงไว้ในหลักสูตร เพื่อให้ให้นักเรียนได้เรียน หลักสูตรที่ใช้ในการศึกษาภาคบังคับปัจจุบันคือ หลักสูตรปี พุทธศักราช 2521 ซึ่งมีได้แยกเป็นรายวิชา แต่จัดเป็นกลุ่ม ๆ เรียกว่ากลุ่มประสพการณ์ทั้งหมด 4 กลุ่ม คือ

1. กลุ่มทักษะที่เป็นเครื่องมือการเรียนรู้ประกอบด้วย ภาษาไทย คณิตศาสตร์
2. กลุ่มสร้างเสริมประสพการณ์ชีวิต ว่าด้วยกระบวนการแก้ปัญหาของชีวิต และสังคม กล่าวถึงปัญหาและความต้องการของมนุษย์ด้านต่าง ๆ เพื่อความดำรงอยู่และการดำเนินชีวิตที่ดี
3. กลุ่มสร้างเสริมลักษณะนิสัย ว่าด้วยกิจกรรมที่เกี่ยวกับการพัฒนาและสร้างนิสัย
4. กลุ่มการงานพื้นฐานอาชีพ ว่าด้วยประสพการณ์ทั่วไปในการทำงานและความรู้พื้นฐานในการประกอบอาชีพ

ชั้นประถมศึกษาปีที่ 5-6 ต้องศึกษาเพิ่มจากชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-4 อีก 1 กลุ่ม
 ประสบการณ์ คือ กลุ่มประสบการณ์พิเศษ ซึ่งมีวิชาให้แต่ละโรงเรียนเลือกเรียนเพียง 1
 อย่าง ระหว่างภาษาอังกฤษและวิชาชีพที่เกี่ยวกับการดำรงชีวิต

เนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจ จะสัมพันธ์กันอยู่ในแต่ละกลุ่มประสบการณ์ ดังแสดง
 ในแผนภูมิดังนี้

แผนภูมิที่ 2 เนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจของมนุษย์ในหลักสูตร 2521



เนื้อหาใน 5 กลุ่มประสบการณ์ ที่แสดงในแผนภูมิแสดงถึงเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับ เศรษฐกิจ ประสบการณ์ที่ไม่แสดงเด่นชัดว่าเป็นเนื้อหาทางเศรษฐกิจ คือ กลุ่มทักษะ (คณิตศาสตร์ ภาษาไทย) การที่ผู้วิจัยจัดเป็นเนื้อหาเกี่ยวข้องกับ เศรษฐกิจ เพราะคณิตศาสตร์ เป็นวิชาที่สอนพื้นฐานทางจำนวน การบวก ลบ คูณ หาร ฯลฯ ทั้งหมดจะเป็นประโยชน์ต่อนักเรียนในการศึกษาคำนวณ การจับจ่ายใช้สอยในชีวิตประจำวัน และภาษาไทย คือ เครื่องมือสื่อสารในการติดต่อเพื่อใช้ประโยชน์ในการติดต่อหรือทำงานร่วมกับผู้อื่น

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องที่จะกล่าวต่อไปนี้เป็นงานวิจัยเกี่ยวกับความสัมพันธ์ของ เศรษฐกิจที่มีต่อการศึกษา เช่น ความสัมพันธ์โดยทั่วไป การศึกษากับการพัฒนาเศรษฐกิจของ คน ความรู้ทางเศรษฐกิจในฐานะเป็นประสบการณ์ในหลักสูตรดังต่อไปนี้

ชัยวัฒน์ ปัญญา (2518: 108) วิจัยศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างระดับการพัฒนา เศรษฐกิจกับระดับภาวะเจริญพันธุ์ โดยใช้ข้อมูลการวิจัยจาก 76 ประเทศ ที่มีทั้งประเทศ พัฒนาและคอกพัฒนาไคผลของการวิจัยที่เกี่ยวข้อง คือ การเร่งรัดพัฒนาเศรษฐกิจของแต่ละ ประเทศ จะคำนึงถึงการพยายามที่จะเพิ่มจำนวนผู้อานออกเขียนได้ในประเทศควย

กองวิจัยการศึกษาสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักนายกรัฐมนตรี (2526: 4-5) วิจัยศึกษาความสัมพันธ์ของเศรษฐกิจและการศึกษาที่ส่งผลต่อรายได้ โดยใช้ กลุ่มตัวอย่างประชากร ไคแก

1. หัวหน้าครอบครัวเกษตรกรจำนวน 1,302 ครอบครัว จาก 98 หมู่บ้านใน 6 จังหวัด คือ เชียงใหม่ พิษณุโลก ฉะเชิงเทรา พระนครศรีอยุธยา ขอนแก่น บุรีรัมย์
2. ผู้ประสบผลสำเร็จคานเกษตรกรหมู่บ้านละ 1 ครอบครัว จำนวน 98 ครอบครัว
3. ผู้นำในหมู่บ้าน ไคแก ผู้ใหญบานหรือผู้ช่วยผู้ใหญบาน หรือกำนัน หมู่บ้าน ละ 1 คน จำนวน 98 คน

ผลการวิจัยนี้ ดังนี้

1. ครอบครัวเกษตรกรมีสมาชิกโดยเฉลี่ยครอบครัวละ 6.7 คน สมาชิกของครอบครัวร้อยละ 72.3 เป็นผู้อยู่ในวัยแรงงาน (อายุ 15-64 ปี)
2. หัวหน้าครอบครัวเกษตรกรร้อยละ 8.2 ไม่ได้รับการศึกษาเลย ร้อยละ 87.4 ได้รับการศึกษาไม่เกินชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 และเพียงร้อยละ 4.4 เท่านั้นที่ได้รับการศึกษาสูงกว่าประถมศึกษาปีที่ 4
3. ร้อยละ 63.8 ของครอบครัวเกษตรกรมีผลผลิตหลักเป็นข้าว ที่เหลือร้อยละ 36.2 ผลผลิตหลักเป็นพืชเกษตรกรรมอย่างอื่น
4. กวาร์ร้อยละ 80 ของรายได้รวมของครอบครัวเกษตรกร (เกษตรและนอกเกษตร) เป็นรายได้จากการเกษตร
5. ระดับการศึกษาที่ต่างกันของครอบครัว ไม่มีผลโดยตรงต่อการเพิ่มผลผลิตข้าว และการเปลี่ยนไปใช้เทคโนโลยีทางการเกษตร แต่มีผลต่อการเพิ่มรายได้จากเกษตรและรายได้รวมของครอบครัว
6. หัวหน้าครอบครัวเกษตรกรที่มีการศึกษาระดับ ประถมศึกษาปีที่ 5-7 มีรายได้รวมของครอบครัวเฉลี่ยมากกว่าหัวหน้าครอบครัวเกษตรกรที่ได้รับการศึกษาต่ำกว่า
7. ครอบครัวเกษตรกร มีอัตราการอ่านไม่ออก เขียนไม่ได้ค่อนข้างสูง คือ ร้อยละ 61.1 อ่านออกเขียนผิดมาร้อยละ 23.3
8. หัวหน้าครอบครัวเกษตรกรต้องการเพิ่มความรู้ในด้านการฝึกอาชีพมากถึง ร้อยละ 62.4 การเข้าเป็นสมาชิกของกลุ่มหรือสมาคมร้อยละ 43.1 และต้องการการศึกษาแบบเบ็ดเสร็จร้อยละ 43.0

ข้อนาสังเกต คือ ในข้อ 2 การที่หัวหน้าครอบครัวเกษตรกรได้รับการศึกษาไม่เกิน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 มีร้อยละ 87.4 ซึ่งมีจำนวนมากกว่าผู้ได้รับการศึกษาสูงกว่าชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ซึ่งมีเพียงร้อยละ 4.4 เพราะผู้เป็นหัวหน้าครอบครัวเกษตรกรในปัจจุบัน เมื่ออยู่ในวัยศึกษาเป็นช่วงเวลาการศึกษาบังคับเพียงประถมศึกษาปีที่ 4 จึงมีจำนวนมากกว่าหัวหน้าครอบครัวที่จบการศึกษาสูงกว่าประถมศึกษาปีที่ 4 อย่างไรก็ตามที่ผลการวิจัย แสดงให้เห็นว่า หัวหน้าครอบครัวที่ได้รับการศึกษาระดับประถมศึกษาปีที่ 5-7 มีรายได้ครอบครัวรวม เฉลี่ยมากกว่าหัวหน้าครอบครัวที่ได้รับการศึกษาที่ต่ำกว่า ยืนยันประโยชน์และความสำคัญของการได้

รับการศึกษาคอการดำรงชีวิตที่ดีกว่าได้

สุวิมล กาญจนโกมล (2525: 14-15) วิจัยศึกษาสภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจที่มีผลต่อโอกาสทางการเข้ารับการศึกษาของนักเรียนชั้นประถมศึกษา จังหวัดกำแพงเพชร ได้ผลการวิจัยที่เกี่ยวข้องว่า สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ มีความสัมพันธ์กับโอกาสทางการเข้ารับการศึกษาและการมาเรียนของนักเรียนชั้นประถมศึกษา

× คาริณฑ์ ศิริวิริยะกุล (2524) ได้วิจัยศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในทรรณะครูประจำชั้นและผู้ปกครองในกรุงเทพมหานคร ปรากฏผลที่เกี่ยวข้องคือ ครูประจำชั้นและผู้ปกครองมีความคิดเห็นตรงกันว่า ในด้านเศรษฐกิจ ต้องการให้นักเรียนรู้จักใช้และดูแลรักษาทรัพย์สินสมบัติของตน รับผิดชอบต่อหน้าที่และมีคุณธรรม

ชำระ ฐุทัฬ (2522) วิจัยวิเคราะห์เนื้อหาขงหลักสูตรประถมศึกษาที่สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่น โดยวิเคราะห์เฉพาะเนื้อหาในกลุ่มสร้างเสริมประสบการณ์ชีวิต ใช้ตัวอย่างประชากรเป็นครูที่สอนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-2 ในโรงเรียนทดลองหลักสูตรของกรมวิชาการจำนวน 90 คน ได้ผลการวิจัยดังนี้

1. เนื้อหาหลักสูตรที่สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่นมากสามารถนำไปใช้ได้ทันทีในภาคต่าง ๆ ดังนี้ ภาคเหนือ ได้แก่ เรื่องชีวิตในบ้าน ชุมชนของเรา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ เรื่องตัวเรา พี่ช สัตว์ ชีวิตในบ้าน โรงเรียนของเรา ชุมชนของเรา ชาว เหตุการณ์ และวันสำคัญ ภาคใต้ ได้แก่ เรื่องพี่ สัตว์ โรงเรียนของเรา ชุมชนของเรา แรง การถนอมอาหาร ชาว เหตุการณ์และวันสำคัญ ภาคกลาง ได้แก่ เรื่องชีวิตในบ้าน โรงเรียนของเรา ชุมชนของเรา ประเภทและลักษณะอาชีพของคนไทย

2. เนื้อหาหลักสูตรที่สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่นปานกลางต้องปรับปรุงแก้ไขบ้าง กอนนำไปใช้ในภาคต่าง ๆ ดังนี้ ภาคเหนือ ได้แก่ เรื่องตัวเรา พี่ช สัตว์ ชีวิตในบ้าน ชาติไทยทุกหน่วยย่อย การทำมาหากินทุกหน่วยย่อย สารเคมี การถนอมอาหาร ชาว เหตุการณ์และวันสำคัญ ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ได้แก่ เรื่องตัวเรา สัตว์ ชีวิตในบ้าน ชุมชนของเรา สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ชาติไทย การทำมาหากินทุกหน่วยย่อย ยกเว้นการทำนา พลังงาน และสารเคมีทุกหน่วยย่อย จักรวาล และอวกาศ ชาว เหตุการณ์

และวันสำคัญ ภาคใต้ ไค้แก เรื่องตัวเรา สัตว์ ชีวิตในบ้าน ชุมชนของเรา สิ่งแวดล้อม
 กายภาพ ชาติไทย หน่วยย่อย การทำมาหากิน ทุกหน่วยย่อย เสียง สารเคมี จักรวาลและ
 อวกาศ ชาว เหตุการณ์และวันสำคัญ ภาคกลาง ไค้แก เรื่องตัวเรา พืช สัตว์ สิ่งที่อยู่
 รอบตัวเรา ชาติไทยทุกหน่วยย่อย การทำมาหากินทุกหน่วยย่อย ยกเว้นประเภท และลักษณะ
 อาชีพของคนไทย พลังงาน และสารเคมีทุกหน่วยย่อย จักรวาลและอวกาศ กรุงเทพมหานคร
 ไค้แก เรื่องตัวเรา พืช สัตว์ ชีวิตในบ้าน สิ่งที่อยู่รอบตัวเรา ชาติไทยทุกหน่วยย่อย
 ประเภท และลักษณะอาชีพของคนไทย การค้าขายแลกเปลี่ยนบริการ หัตถกรรม และอุตสาหกรรม
 กรรม การรวมกลุ่มและสหกรณ์ แรง สารเคมี การถนอมอาหาร จักรวาลและอวกาศ
 ชาว เหตุการณ์และวันสำคัญ

3. เนื้อหาหลักสูตรที่สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่นน้อย ต้อง
 ปรับปรุงอย่างมากก่อนนำไปใช้ในภาคต่าง ๆ ดังนี้ ภาคเหนือ ไค้แก เรื่องสิ่งแวดล้อมทาง
 กายภาพ ชาติไทยของเรา ความร้อน แสง เสียง แรง จักรวาลและอวกาศ ภาคใต้ ไค้แก
 เรื่องสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ชาติไทยของเรา ความร้อน แสง ภาคกลาง ไค้แก เรื่อง
 สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ชาว เหตุการณ์และวันสำคัญ กรุงเทพมหานคร ไค้แก เรื่องชีวิตใน
 บ้าน โรงเรียนของเรา การทำนา การทำไร่ ทำสวน การเลี้ยงสัตว์ การประมง การ
 ค้าขายแลกเปลี่ยน ความร้อน แสง แรง ชาว เหตุการณ์และวันสำคัญ

4. เนื้อหาที่กำหนดไว้ในหลักสูตรสอดคล้องกับสภาพและความต้องการของ
 ท้องถิ่นไม่เท่ากันและครูส่วนใหญ่ทุกภาคมีความเห็นว่าจะต้องปรับปรุงแก้ไข เนื้อหาหลักสูตร
 บาง ก่อนนำไปใช้ให้สอดคล้องกับสภาพและความต้องการของท้องถิ่นนั้น ๆ

การศึกษาภาคบังคับ

การศึกษาระดับประถมศึกษาในประเทศไทยเป็นการศึกษาภาคบังคับ มีสาระสำคัญ
 ดังกล่าวในพระราชบัญญัติประถมศึกษา พุทธศักราช 2523 ต่อไปนี้

1. ให้ผู้ปกครองเด็กซึ่งมีอายุย่างเข้าปีที่ 8 ส่งเด็กเข้าโรงเรียนในโรงเรียน
 ประถมศึกษา จนกว่าจะมีอายุย่างเข้าปีที่ 15 เว้นแต่เป็นผู้สอบได้ชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ครบ
 ตามหลักสูตรประถมศึกษา

2. การส่งเด็กเข้าเรียน นักเรียนต้องไม่ขาดเรียนโดยไม่ได้รับอนุญาต หรือ
ปราศจากเหตุผลอันสมควรเกิน 7 วัน ใน 1 เดือน

3. ในกรณีที่เป็นการสมควร คณะกรรมการการประถมศึกษาจังหวัดมีอำนาจกำหนด
ให้ผู้ปกครองของเด็กในท้องถิ่นที่ใดในเขตจังหวัด ส่งเด็กเข้าเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา
เมื่อเด็กมีอายุต่ำหรือสูงกว่าที่กำหนดได้

4. เดือนธันวาคมของทุกปี ให้คณะกรรมการการประถมศึกษา คณะกรรมการ
การประถมศึกษากิ่งอำเภอ แล้วแต่กรณีประกาศรายละเอียดเกี่ยวกับการส่งเด็กเข้าเรียนใน
โรงเรียนประถมศึกษา ให้ผู้ปกครองเด็กซึ่งมีอายุที่กำหนดได้ทราบ และให้บิดา ใจ สำนักงาน
เทศบาล ที่ว่าการอำเภอ ที่ว่าการกิ่งอำเภอ ที่ว่าการตำบลและหมู่บ้าน และที่โรงเรียน
ประถมศึกษาในท้องถิ่น

5. เมื่อผู้ปกครองร้องขอ คณะกรรมการการประถมศึกษาอำเภอ คณะกรรมการ
การประถมศึกษากิ่งอำเภอ มีอำนาจยกเว้นให้เด็กซึ่งมีลักษณะต่อไปนี้ ไม่ต้องเข้าเรียนใน
โรงเรียนประถมศึกษาได้ คือ

- ก. มีความบกพร่องทางร่างกายและจิตใจ
- ข. เป็นโรคติดต่อตามที่กำหนดในกฎกระทรวง
- ค. ต้องหาเลี้ยงผู้ปกครองที่ทุพพลภาพ ไม่มีหนทางหาเลี้ยงชีพและไม่มีผู้อื่น
เลี้ยงดูแทน ถ้าผู้ปกครองทุพพลภาพมีเด็กที่ต้องส่งเข้าเรียนพร้อมกันหลายคนให้ยกเว้นเพียง
1 คน

ง. มีความจำเป็นอย่างอื่นตามที่กำหนด ในกฎกระทรวง

เมื่อเด็กพ้นจากลักษณะที่ได้รับยกเว้นให้คณะกรรมการการประถมศึกษาอำเภอ
คณะกรรมการการประถมศึกษากิ่งอำเภอ ส่งถอนการยกเว้นนั้น

6. ถ้าผู้ปกครองใดมีบุตรซึ่งมีอายุครบตามเกณฑ์ แต่ไม่ส่งบุตรเข้าศึกษา ต้อง
ระวางโทษปรับไม่เกิน 1000 บาท

การจัดการศึกษาภาคบังคับเป็นการศึกษาที่ให้เปล่า คือ รัฐต้องเป็นฝ่ายจัดบริการ
การศึกษาในรูปจัดโรงเรียนและจัดครูให้เป็นอย่างน้อย

คว่ำเหตุที่การศึกษาภาคบังคับ เป็นการศึกษาคำคัญและเป็นการศึกษาที่มุ่งส่งเสริมพัฒนาการของเด็กด้วยการอบรมสั่งสอนขั้นมูลฐาน เพื่อเป็นแนวทางนำไปสู่การเรียนรู้ การอ่านออกเขียนได้และการปฏิบัติ นับเป็นการพัฒนาคุณภาพคนในประเทศ เพราะถ้าประชากรในประเทศได้รับการศึกษาจะส่งเสริมให้การพัฒนาประเทศเป็นไปด้วยดี //

ความมุ่งหมายของการศึกษาภาคบังคับ

ความมุ่งหมายของการประถมศึกษาหรือการศึกษาภาคบังคับ ตามแผนการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2520 กำหนดว่า มุ่งให้เด็กทุกคนมีความรู้ความสามารถขั้นพื้นฐานและสามารถคงสภาพอ่านออกเขียนได้ คิดคำนวณได้ ประกอบอาชีพตามควรแก่วัยและความสามารถได้ และดำรงตนเป็นพลเมืองดีในระบบการปกครองแบบประชาธิปไตยที่มีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข

การที่รัฐจัดการประถมศึกษาเป็นการศึกษาภาคบังคับ เพราะเห็นความสำคัญของการได้รับความรู้ขั้นพื้นฐานในระดับนี้ และต้องจัดให้ทั่วถึงแก่เด็กทุกคนในประเทศ การดำเนินการจัดการศึกษาภาคบังคับของรัฐประสบกับปัญหาในการจัดการสอนหลายด้าน นักวิชาการหลายท่านได้เขียนข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหา หรือชี้ให้เห็นปัญหาในบางประการพร้อมกับเสนอแนวจัดการศึกษาภาคบังคับที่เหมาะสม รวมทั้งงานวิจัยเกี่ยวกับเรื่องราวของการศึกษาภาคบังคับ ที่เป็นแนวทางในการจัดการศึกษาภาคบังคับให้ดียิ่งขึ้น ดังนี้

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี (2520: 45-48) ได้เชิญผู้ทรงคุณวุฒิ และผู้รับผิดชอบในการจัดและบริหารโรงเรียนประถมศึกษา จำนวน 90 คน จากจังหวัดต่าง ๆ ทั่วประเทศไปร่วมสัมมนาทางวิชาการ ระหว่างวันที่ 3-5 สิงหาคม พุทธศักราช 2520 เรื่องประสิทธิภาพของโรงเรียนประถมศึกษาในประเทศไทย มีผลสรุป และขอเสนอแนะดังนี้ //

สรุปผลการสัมมนา

1. ภูมิหลังทางด้านเศรษฐกิจและสังคมของนักเรียน ที่ประชุมมีความเห็นว่าสาเหตุอันเนื่องจากสภาพทางเศรษฐกิจ และสังคมที่ทำให้เด็กนักเรียนมีสัมฤทธิผลทางการเรียนแตกต่างกัน คือ บิดามารดาเด็กในชนบทและที่อยู่ห่างไกลมีรายได้น้อย อันเนื่องมาจากประกอบอาชีพ เกษตรกรรม มีความจน ทำให้มีเวลาเอาใจใส่สนับสนุนการศึกษาของบุตรด้วย

2. ลักษณะของนักเรียน ที่ประชุมมีความเห็นว่าปัญหาที่เด็กมีสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนต่ำมีสาเหตุมาจากนักเรียนมีสุขภาพไม่ดีอันเป็นเพราะผู้ปกครองยากจน ขาดแคลนอาหาร ทำให้มีความต้านทานโรคต่ำ อันมีผลให้ความเจริญเติบโตทางร่างกาย และสมองช้ากว่าปกติ นอกจากนี้เด็กที่ยากจน และอยู่ในชนบทที่ห่างไกลยังมีการเตรียมตัวก่อนเข้าเรียนประถมศึกษา น้อย มีการขาดเรียนสูง ขาดแคลนแบบเรียนและมีการตกซ้ำชั้นมาก

3. โรงเรียนและค่าใช้จ่ายทางการศึกษา ปัญหาของเรื่องนี้ คือ ผลการวิจัยที่พบว่า ขนาดของโรงเรียนมีความสัมพันธ์กับสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนเป็นเพราะโรงเรียนขนาดใหญ่มักอยู่ในชุมชนที่เจริญ มีมาตรฐานการศึกษาสูงมีครูเพียงพอ และส่วนมากนักเรียนมาจากครอบครัวที่มีฐานะทางคานเศรษฐกิจดี ซึ่งตรงข้ามกับโรงเรียนขนาดเล็ก นอกจากนี้ยังมีปัญหาเรื่องความไม่เท่ากันทางด้านทรัพยากรของโรงเรียน อันได้แก่ จำนวนครูเทียบกับนักเรียน และงบประมาณทางการศึกษา ซึ่งที่ประชุมเห็นว่าส่วนใหญ่เป็นเงินเดือนครู ส่วนงบประมาณเพื่อการใช้จ่ายอื่น ๆ มีน้อยและไม่เพียงพอ

ลักษณะของครู ปัญหาในเรื่องนี้ที่ประชุมมีความเห็นว่ามีส่วนสาเหตุเนื่องมาจาก ครูโรงเรียนประถมศึกษาขึ้นอยู่กับหลายสังกัดทำให้เกิดความไม่เสมอภาคกัน นอกจากนี้การที่ลักษณะของครูไปสัมพันธ์กับผลการเรียนของเด็ก เพราะครูในชนบทห่างไกลต้องสอนมาก ขาดอุปกรณ์การสอน ขาดนวัตกรรมทางการศึกษา ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไม่ดีเท่าที่ควร

4. การบริหารโรงเรียนประถม ที่ประชุมได้พิจารณาเรื่องการบริหารโรงเรียนประถมศึกษาแล้ว มีความเห็นว่าปัญหาที่สำคัญในเรื่องนี้คือ ปัญหาความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน ปัญหาคุณภาพของผู้บริหาร การขาดแคลนบุคลากรด้านธุรการและปัญหาครูถูกยืมตัวไปช่วยราชการมีอยู่มาก

ข้อเสนอแนะในการแก้ปัญหา

จากปัญหาทั้งหมดที่ได้อธิบายถึง ที่ประชุมได้เสนอแนะแนวทางแก้ปัญหาที่สำคัญ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะต่อรัฐบาล

1.1 รัฐบาลควรจัดให้ประชาชนในท้องถิ่นห่างไกลได้มีความรู้เพิ่มขึ้นด้วย การศึกษานอกโรงเรียน โดยอาศัยวิธีการต่าง ๆ เช่น ให้มีหนังสือพิมพ์ประจำหมู่บ้าน จัดห้องสมุด

ประจำวัดหรือบ้าน ปรับปรุงรายการวิทยุให้เหมาะกับความจำเป็นและความต้องการของท้องถิ่น หรือให้โรงเรียนเป็นศูนย์กลางในการศึกษอสัมพันธ์กับชุมชนในรูปการจัดทำ "สาส์น" ถึงผู้ปกครองนักเรียน เป็นต้น

1.2 ควรหาช่องทางกระจายอำนาจในการตัดสินใจและการใช้เงินงบประมาณ ให้แก่ท้องถิ่นมากขึ้น เพื่อให้คนในท้องถิ่นเกิดความรู้สึกมีส่วนร่วมและรู้สึกมีความเป็นเจ้าของ ในกิจการของท้องถิ่น ทั้งนี้ต้องอยู่ในขอบเขตของนโยบายและแผนการศึกษาของชาติ

1.3 เพื่อประสิทธิภาพทางบริหารการศึกษา วิชาการและการประสานนโยบาย ที่ประชุมส่วนมากสนับสนุนการกระจายอำนาจการจัดการศึกษาไปสู่ท้องถิ่น

1.4 ควรจัดตั้งศูนย์เด็กปฐมวัย โดยให้ท้องถิ่นเป็นผู้รับผิดชอบและรัฐเป็นผู้ให้การสนับสนุน และให้ศูนย์นี้เน้นในด้าน การเตรียมให้เกิดความพร้อมทางด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์และสังคม

1.5 รัฐควรเร่งรัดโครงการอาหารกลางวันในท้องถิ่นที่ยากจน โดยเน้นในเรื่องคุณค่าทางโภชนาการของอาหารเป็นประการสำคัญ

1.6 รัฐควรสนับสนุนให้มีอัตรากำลังเจ้าหน้าที่ฝ่ายธุรการของส่วนการศึกษา เพื่อขจัดปัญหาการยืมครูช่วยราชการ

2. ข้อเสนอแนะต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2.1 ควรลดความแตกต่างในเรื่องขนาดของโรงเรียน ให้มีขนาดใกล้เคียงกัน โรงเรียนขนาดเล็กซึ่งไม่สามารถขยายได้ควร เน้นการปรับปรุงด้านคุณภาพและระบบบริหาร

2.2 ควรส่งเสริมโครงการโรงเรียนชุมชน และโครงการฝึกหัดครูชนบท เพื่อให้โรงเรียนเป็นศูนย์กลางวิชาการของครู ให้ครูได้มีส่วนร่วมกิจกรรมของชุมชน และให้ครูปกครองมีส่วนรู้เห็นในกิจกรรมของโรงเรียน

2.3 ให้มีศูนย์กลางประสานงานรวบรวม และเผยแพร่ นวัตกรรมทางการศึกษา

2.4 ให้มีการสนับสนุนให้ครูใช้อุปกรณ์การสอนให้มากขึ้น โดยให้มีศูนย์ผลิต และคลังอุปกรณ์

2.5 ให้ปรับปรุงนโยบายการผลิตครูให้สอดคล้องกับความต้องการของหน่วยงานที่ใช้

2.6 ควรมีการปรับปรุงการจัดสรรอัตรากำลังเพื่อลดอัตราส่วนนักเรียนต่อครู

2.7 ในการจัดสรรงบประมาณควรพิจารณาจำแนกเป็นงบบริหารทั่วไป งบบริหารประจำโรงเรียน และงบดำเนินการเพื่อการเรียนการสอนโดยตรง โดยจัดให้เพียงพอและเสมอภาค ทุกภาคภูมิศาสตร์

2.8 ควรเพิ่มเติมใช้จ่ายในการศึกษา ในการจัดการศึกษาทุกประเภทไปยังชนบทให้มากขึ้น เพื่อเป็นการพัฒนาชนบท

2.9 เสนอให้สร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับโรงเรียนขนาดกลางในลักษณะของกลุ่มโรงเรียน เพื่อให้ความช่วยเหลือในด้านวิชาการ ในกรณีที่ เป็นโรงเรียนขนาดเล็กให้ยุบรวมเข้ากับโรงเรียนใหญ่ โดยให้โรงเรียนเล็กเป็นสาขาของโรงเรียนใหญ่

2.10 เสนอแนะให้มีการจัดตั้งโรงเรียนสำหรับอบรมผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาชั้น เพื่อให้ความรู้ของผู้บริหารโรงเรียนสูงขึ้นกว่าที่เป็นอยู่ในปัจจุบัน

2.11 ให้ปรับปรุงองค์กรในท้องถิ่น เช่น สภาตำบลโคกเขามามีส่วนร่วมในการดูแลช่วยเหลือโรงเรียน

2.12 เสนอให้ทางราชการแสวงหาผู้ที่มีความรู้ความสามารถเฉพาะเรื่อง ทำหน้าที่บริหารงานนักเรียน วิชาการ การเงิน อาคารสถานที่ การบริหารทั่วไป และขอให้ทางราชการเพิ่มงบประมาณค่าใช้จ่ายด้านอุปกรณ์การเรียนการสอน

3. ข้อเสนอแนะอื่น ๆ

3.1 รัฐควรหาทางช่วยให้ประชาชนส่วนใหญ่ หรือเกษตรกรมีรายได้มากขึ้น โดยอาจมีแผนพัฒนาภูมิภาค จัดแบ่งเขตทำการเกษตร ประกันราคาผลผลิตส่งเสริมอุตสาหกรรมที่สืบเนื่องจากการเกษตร ฯลฯ

3.2 รัฐควรมีการวางแผน เช่น การวางแผนครอบครัว การบริการสาธารณสุขต่าง ๆ เพื่อให้ชุมชนได้รับการบริการและสวัสดิการที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ สำนักงานนายกรัฐมนตรี (จุดสารการศึกษา 2525: 1-4) ได้สำรวจสถานะทางการศึกษาของไทยทุกระดับการศึกษา สำหรับการประถมศึกษาหรือการศึกษาระดับมัธยม ผลการสำรวจสถานะ มีดังนี้

ประเด็นปัญหาหลักของการจัดการประถมศึกษา

๑. ปริมาณ

การให้บริการศึกษาระดับประถมศึกษาไม่สามารถจัดได้ครบถ้วนเนื่องจาก

1. ความไม่เสมอภาคของบริการ การศึกษาระหว่างภูมิภาค จังหวัด เขต เมือง และชนบท
2. โรงเรียนประถมศึกษาขนาดเล็กที่จัดการศึกษาชั้น ประถมศึกษาปีที่ 1-4 จำนวน 4071 โรงเรียนหรือร้อยละ 13.3 ของจำนวนโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติทั้งหมด ไม่สามารถจัดการศึกษาถึงชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ได้ ทำให้จำนวนนักเรียนกลุ่มหนึ่งที่จบหลักสูตรประถมศึกษาปีที่ 4 ไม่ได้เรียนต่อชั้นประถมศึกษาปีที่ 5
3. การที่มีกลุ่มประชากรกระจายตัวตามพื้นที่ห่างไกลหรือทุรกันดาร กลุ่มประชากรย้ายถิ่น และตั้งถิ่นฐานโดยไม่ถูกกฎหมาย ทำให้มีเด็กจำนวนหนึ่งไม่มีโอกาสได้เข้าเรียน
4. เด็กในชุมชนแออัดส่วนหนึ่ง เป็นกลุ่มเด็กที่ยังไม่ได้รับโอกาสทางการศึกษาต่อเนื่องจนจบหลักสูตรการศึกษาภาคบังคับ
5. ปัญหาความสมบูรณ์และความเชื่อถือได้ของข้อมูล ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับเด็กในวัยการศึกษาภาคบังคับ จากจำนวนนักเรียนประถมศึกษาจำแนกตามประเภทเรียนจริง ลาออกกลางคันและซ้ำชั้นควยสาขาต่างๆ

๒. คุณภาพ

1. เด็กที่ใช้ภาษาพื้นเมืองในครอบครัวมักประสบปัญหาการเรียนรู้อาษาไทยอันเป็นอุปสรรคในการศึกษาวิชาอื่น ๆ ควย
2. เด็กจำนวนหนึ่งไม่สามารถเรียนตามชั่วโมงเรียนของโรงเรียนได้ เนื่องจากมีปัญหาด้านเศรษฐกิจของครอบครัว จึงพบว่าเด็กนักเรียนในบัญชีรายชื่อ แต่ไม่มีตัวมาเรียนจำนวนหนึ่ง โดยเฉพาะอย่างยิ่งชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 และเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้อัตราการสอบตกซ้ำชั้นสูงในชั้นนี้คือ ประมาณร้อยละ 20

3. มีผลจากการวิจัยและสังเกตสภาพที่บ่งชี้ความแตกต่างด้านคุณภาพระหว่าง ส่วนภูมิภาคและกรุงเทพมหานคร ระหว่างเขตการศึกษา ระหว่างประเภทของโรงเรียนภายในพื้นที่ต่าง ๆ (รวมทั้งกรุงเทพมหานคร)
4. ความไม่สามารถนำความรู้และทักษะไปประยุกต์ในชีวิตประจำวันหรือในช่วงที่ศึกษาจบการศึกษาแล้ว
5. การขาดอุปกรณ์และสื่อการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการปฏิบัติตามหลักสูตรใหม่

เกี่ยวกับเรื่องจำนวนนักเรียนในการศึกษาภาคบังคับ ในอนาคตจะมีจำนวนลดลง สิบแปดปี เกตุทัต (จุลสารการศึกษา 2522: 9-10) เลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ ชี้แจงว่า จากผลการดำเนินงานด้านกรวางแผนครอบครัว คาดว่าอีกประมาณ 5 ปีข้างหน้า นักเรียนที่จะเข้าเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่หนึ่งจะเริ่มคงที่ คือ อยู่ระหว่าง 8.83 ล้านคน ซึ่งขณะนี้ได้เริ่มมีแนวโน้มลดลงแล้วในหลายจังหวัดในภาคเหนือ ทั้งนี้เนื่องจากในภาคเหนือได้เริ่มงานด้านกรวางแผนครอบครัวมานานแล้ว จากการลดลงนี้จะได้ดำเนินการวิจัยและวางแผนเกี่ยวกับงบประมาณที่จะเหลือ อาจมาดำเนินงานต่าง ๆ คือ นำไปปรับปรุงคุณภาพการศึกษาระดับประถมศึกษา หรือเพื่อการอบรมเลี้ยงดูเด็กวัยก่อนเข้าเรียนหรือนำไปขยายการศึกษาระดับมัธยมศึกษา

ด้านการกำหนดอายุนักเรียนในพระราชบัญญัติประถมศึกษา นางเยาว์ แขงเพ็ญแข 2521: 32, 39, 44, 45) ได้ศึกษาผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในประเทศและต่างประเทศ เพื่อหาข้อสรุปและขอเสนอแนะสำหรับการกำหนดอายุนักเรียนในการเข้าศึกษาในการศึกษาภาคบังคับ

บทความเสนอว่า การพิจารณาอายุนักเรียนในการเข้ารับการศึกษาภาคบังคับ จะต้องพิจารณาให้รอบคอบหลาย ๆ ด้าน เช่น

1. ความสามารถในการเรียนภาษาที่เป็นแม่เป็นแผนของเด็ก
2. พัฒนาการด้านการคิดของเด็ก
3. ภาวะโภชนาการของเด็กไทย
4. ภาวะเศรษฐกิจของประเทศ

ก. ความสามารถในการเรียนภาษาที่เป็นแม่เป็นแผนของเด็ก เสนอว่าจากผลการวิจัยในต่างประเทศเด็กจะเรียนอ่านได้คือเมื่อมีอายุ 6 ปี หรือ 6 ปีครึ่ง ถึง 7 ปี ภายใต้สภาพแวดล้อมการสอนที่ดี เช่น วิธีสอน อุปกรณ์ คุณภาพครู ฯลฯ จากผลการวิจัยเรื่องนี้สำหรับประเทศไทยต้องคำนึงถึงสิ่งต่อไปนี้ด้วย

- 1) ความยากง่ายของภาษาไทย ประเทศไทยมีเด็กแรกเรียนซึ่งพูดภาษาท้องถิ่นถึง 3 ภาค ก็ย่อมต้องมีปัญหาในการเรียนภาษามากกว่าเด็กภาคกลาง
- 2) สภาพห้องเรียน สภาพห้องเรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษาแห่งชาติในท้องที่ไกล ๆ ยังไม่ดีนัก วิธีสอน และกิจกรรมยังไม่ดีนัก นักเรียนต้องมีระดับอายุสมองสูงจึงจะเรียนได้
- 3) ภาวะ สมรรถภาพของครูประถมศึกษา ปัจจุบันสมรรถภาพด้านการสอนส่วนใหญ่ยังไม่ค่อยดีนัก และครูยังมีภาระต้องร่วมมือกับหน่วยราชการอื่น ๆ และร่วมมือกับชุมชนอีกด้วย

ข. พิจารณาคานพัฒนาการทางความคิดของเด็ก

จากการศึกษาของเปียเจท์ (Piaget) ทำให้เราทราบได้ว่าเด็กอายุ 5-7 ปี เริ่มเรียนหนังสือได้แล้ว แต่นั่นเป็นการศึกษาที่ทำกับเด็กสวิสส์ สำหรับเด็กไทยนักวิชาการของเราพบว่า เด็กไทยยังมีพัฒนาการด้านการคิดช้ากว่าเด็กชาติอื่น ยิ่งกว่านั้นเด็กไทยในสิ่งแวดล้อมที่ต่างกัน การคิดยังล่าช้าต่างกันไปอีก ช่วงอายุที่เด็กสวิสส์เริ่มเรียนภาษาได้จะเป็นช่วงอายุ 4 ปี 5 ปี 6 ปี และ 7 ปี เกณฑ์อายุการศึกษาภาคบังคับของเด็กสวิสส์คือ 6-7 ปี ทั้ง ๆ ที่เด็กของประเทศสวิสส์มีพัฒนาการด้านการคิดเร็วกว่าเด็กชาติอื่น ดังนั้น การที่จะเกณฑ์เด็กของไทย ต้องคำนึงถึงพัฒนาการด้านการคิดด้วยว่าเด็กไทยค่อนข้างจะล่าช้าไปบ้าง และเด็กที่อยู่ในชนบทหรือสลัมก็ยิ่งล่าช้ากว่าเด็กที่อยู่ในเมืองอีกด้วย

ค. การกำหนดอายุเข้าเรียนศึกษาภาคบังคับ เมื่อพิจารณาในด้านภาวะโภชนาการของเด็กไทย

อาหารเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการเจริญเติบโตของร่างกายและสมอง อันตรายจากการขาดอาหารนั้น ผลวิจัยของนักวิชาการทุกชาติรวมทั้งของไทยได้ผลตรงกันว่าอาหารมีผลต่อการเจริญเติบโตของร่างกาย สมอง โดยตรงแต่เด็กไทยเกินกว่าครึ่งมาโรงเรียนในสภาพที่ร่างกายและสมองไม่สมบูรณ์พอเพียงพอต่อการเรียนหนังสือ เพราะขาดอาหารและโภชนาการ ซึ่งมีผลให้ขาดสมรรถภาพในการเรียนไปด้วย อันที่จริงถ้าเด็กทุกคนไม่เสียเปรียบด้านสิ่งแวดล้อม คือ อาหารและอื่น ๆ แล้ว เด็กทุกคนก็สามารถเติบโตเป็นคนฉลาด มีประสิทธิภาพไม่แพ้ใครในกลุ่มอายุอย่างแน่นอน ดังนั้นถ้าจะเกณฑ์เด็กเข้าเรียน ก็ควรคำนึงเป็นพิเศษถึงเรื่องการเจริญเติบโตของร่างกายและสมอง ซึ่งความสัมพันธ์กับภาวะอาหาร และโภชนาการอย่างสูง เพราะการเกณฑ์เด็กในสภาพที่ไม่พร้อมที่จะเรียน จะก่อให้เกิดความสูญเสียไปทางการศึกษาในที่สุด

ง. การกำหนดอายุเข้าเรียนการศึกษาภาคบังคับ เมื่อพิจารณาในด้านภาวะเศรษฐกิจของประเทศ

ขณะนี้ฐานะการเงินของประเทศเราอยู่ในภาวะมีหนี้สินสูง ถ้าจะรับเด็กอายุน้อยลงมากอีกก็จะยิ่งเป็นภาระของรัฐบาลค่านค่าใช้จ่ายทุก ๆ ด้าน

บทความนี้ให้ความกระจ่างในการพิจารณาเรื่องการกำหนดอายุเข้าศึกษาของเด็กได้ คือ เพราะการกำหนดอายุของนักเรียนการศึกษาภาคบังคับ เป็นเรื่องที่ค่อนข้างจะละเอียดซับซ้อน ผู้ที่มีอำนาจในเรื่องนี้ควรจะได้ศึกษาให้เข้าใจถึงองค์ประกอบต่าง ๆ ที่มีผลต่อการกำหนดอายุนักเรียน เพื่อมิให้การดำเนินงานจัดการศึกษาเกิดความสูญเสียเปล่าขึ้นได้

๖ พจน์ ธัญญพันธ์ (2520: 11-14) แสดงทรรศนะเกี่ยวกับความเสมอภาคทางการศึกษาของนักเรียนสรุปได้ คือ

ความเสมอภาคทางการศึกษาที่กล่าวถึง คือ ความเสมอภาคในการจัดแบ่งสรรสิ่งต่าง ๆ เพื่อก่อให้เกิดความเสมอกันในทางการศึกษาในด้าน สิทธิ โอกาส คุณภาพ

1. ความเสมอภาคในด้านสิทธิ การศึกษาภาคบังคับกล่าวว่า ผู้ที่ไม่สมบูรณ์ทางร่างกายหรือจิตใจ ก็ควรมีสิทธิที่จะได้รับการศึกษาอบรมเป็นเฉพาะกรณี
2. ความเสมอภาคในด้านโอกาส หัวข้อนี้ผู้เขียนไม่ได้ระบุถึงภาคบังคับ แต่กล่าวถึงโอกาสการเข้าศึกษาในสถานศึกษาภายในเขตของตนโดยแบ่งเขต จักโคเวตาเพื่อที่ไม่ให้บุคคลต่างถิ่นเข้าไปแย่งที่นั่งได้เสียทั้งหมด เช่น ในด้านการฝึกหัดครู
3. ความเสมอภาคด้านคุณภาพ เสนอว่าที่ใดที่กักขาคคนช่วยเหลือตัวเองไม่ได้ บัจจุบันที่จะสนับสนุนให้คุณภาพดีขึ้นมีน้อย ย่อมมีความจำเป็นจะต้องได้รับงบประมาณในด้านต่าง ๆ เต็มที่ ที่ใดที่มีคุณภาพก็อยู่แล้ว ความช่วยเหลือก็จำเป็นต้องลดลง

ดิเรก บัณฑิตวิวัฒน์ (2521: 22-23) นักเศรษฐศาสตร์ซึ่งสนใจด้านการศึกษาได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดทรัพยากรทางการศึกษาว่า การจัดทรัพยากรทางการศึกษาของไทยยังไม่เหมาะสม เช่น รัฐบาลให้เงินอุดหนุนแก่การศึกษาระดับอุดมศึกษามากกว่าประถมศึกษา ทั้งที่อัตราผลตอบแทนทางการศึกษาที่สังคมได้รับจากการศึกษาชั้นอุดมศึกษาต่ำที่สุด จากการศึกษาชั้นประถมศึกษาสูงที่สุด ผู้ได้รับประโยชน์จากการศึกษาของรัฐเป็นผู้อาศัยในเมือง มีรายได้ปานกลางหรือสูง มากกว่าผู้มีฐานะยากจนในชนบท

ดิเรก บัณฑิตวิวัฒน์ เสนอขอคิดเห็นอีกว่า รัฐบาลควรให้เอกชนเข้ามามีบทบาทจัดการศึกษาให้มากยิ่งขึ้น เพื่อจะได้มีงบประมาณมาใช้พัฒนาคุณภาพการประถมศึกษาให้ดียิ่งขึ้น การที่เอกชนเข้ามาจัดการศึกษา รัฐไม่ควรให้เงินอุดหนุนโรงเรียนราษฎร์ แต่ควรจะให้อิสระแก่โรงเรียนราษฎร์ในการกำหนดราคามากยิ่งขึ้น โดยที่รัฐบาลเพียงแต่สอดส่องในเรื่องคุณภาพให้มีมาตรฐานอย่างน้อยไม่ต่ำกว่าโรงเรียนรัฐบาลในท้องถิ่นเดียวกัน มาตรการนี้จะทำให้เงินกินเปล่าหายไป ราคาค่าบริการจะสูงขึ้นโดยเปิดเผย หมดความจำเป็นที่จะซ่อนเร้นอีกต่อไป มาตรการนี้มีโอกาสทำให้โรงเรียนปรับปรุงคุณภาพได้ดียิ่งขึ้น ยิ่งถ้าคุณภาพของโรงเรียนราษฎร์สูงกว่าโรงเรียนของรัฐบาลได้ยิ่งเป็นการดี จะได้ถึงคุณผู้มีฐานะที่สู้บริการของเอกชน

ขอเสนอแนะอีกข้อหนึ่ง คือ ในส่วนการศึกษาภาครัฐบาล รัฐบาลควรจะอุดหนุนการศึกษาชั้นประถมศึกษาให้มากขึ้น ให้กระจายโรงเรียนและคุณภาพของครูสู่อุภูมิภาคยิ่งขึ้น

บทวิเคราะห์วิถีทางการวางแผนและนโยบายทางการศึกษาและการจ้างงานในประเทศไทย โดย นิพนธ์ พัวพงศกร สุกัญญา นิธิกร วชิรี โทสงวน (Nipon Poapongsakorn Suganya Nitungkorn and Vatchareeya Thosanguan 1981: 11) มีความเห็นสอดคล้องกับ ทิเรก บัณฑิตวิวัฒน์ ในค่านิยมประมาณการศึกษา ได้เสนอแนะว่า งบประมาณการศึกษาควรกำหนดให้โรงเรียนในพื้นที่ห่างไกลได้รับมากกว่าในตัวเมือง ในระดับประถมศึกษาในเขตชนบทที่ห่างไกลหรือในเขตสลัมในเมือง รัฐจะต้องจัดเตรียมเงินช่วยเหลือในค่าเดินทาง ค่าอาหารกลางวัน และค่าใช้จ่ายอื่น ๆ สิ่งเหล่านี้จะช่วยให้สามารถเข้าเรียนได้ตามปกติ และจะช่วยให้สุขภาพร่างกายและจิตใจเติบโตตามวัยด้วย

นักการศึกษา นักเศรษฐศาสตร์ต่างให้ความสนใจเรื่องงบประมาณจัดการศึกษา เพราะงบประมาณที่ได้รับเป็นองค์ประกอบอย่างสำคัญในการกำหนดคุณภาพของการจัดการศึกษาในโรงเรียน และคุณภาพของการจัดการศึกษาในโรงเรียนเป็นองค์ประกอบที่มีความสัมพันธ์กับสัมฤทธิ์ผลทางการเรียนของนักเรียน (รุ่ง แก้วแดง 2520: 32)

การวิจัยที่เกี่ยวข้องทางการศึกษาภาคบังคับ

มีผู้วิจัยเกี่ยวกับการศึกษาภาคบังคับในเรื่องที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

แสวง นิ่มน้อย (2520) วิจัยศึกษาเกี่ยวกับมโนทัศน์ของชาวชนบทเกี่ยวกับการประถมศึกษา ใช้กลุ่มตัวอย่างประชากรในชนบทจังหวัดลพบุรี ไม่จำกัดเพศ ความรู้ อาชีพ (ยกเว้นครู) อายุ 15 ปีขึ้นไป ได้ผลการวิจัยดังนี้ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เห็นความสำคัญของการส่งบุตรหลานเข้าเรียนในระดับประถมศึกษา ในด้านการบริหารและดำเนินการประถมศึกษา ชาวชนบทต้องการให้รัฐบาลจัดตั้งโรงเรียนและดำเนินการต่าง ๆ ร่วมกับประชาชน ให้ทุกคนได้รับประโยชน์จากโรงเรียน ส่วนครูนั้น กลุ่มตัวอย่างประชากรเห็นว่าครูต้องมีความรู้ ความสามารถในตำแหน่งและต้องรู้เรื่องเกษตรกรรม วัฒนธรรมในสังคมมีบุคลิกภาพที่เข้ากับเด็กและชาวบ้านได้ดี ในด้านการเรียนการสอน กลุ่มตัวอย่างให้เน้นความรู้ควบคู่กับความประพฤติ เน้นปฏิบัติให้มาก ๆ และให้สอดคล้องกับชีวิตประจำวันให้รู้จักคิดและแก้ปัญหาและควรร่วมมือกับทางบ้านด้วย

ในด้านอาคารสถานที่ งบประมาณ อุปกรณ์การเรียนการสอน สภาพครูและนักเรียน ได้มีผู้วิจัยไว้ดังนี้

สุภร ประเสริฐศิลป์ (2522) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างมาตรฐานโรงเรียนกับผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนประถมศึกษา เขตคุสิต กรุงเทพมหานคร โดยใช้กลุ่มตัวอย่างจากโรงเรียนในเขตคุสิตทั้งหมด 14 โรงเรียน ใช้แบบประเมินมาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษาของกรมสามัญศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ ประเมินมาตรฐานโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร เขตคุสิต ทั้งหมด 14 โรงเรียน และใช้สุ่มตัวอย่างคะแนนสอบครั้งที่ 2 ภาคต้นปีการศึกษา 2520 วิชาภาษาไทยและคณิตศาสตร์ ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ได้จำนวน 552 คน และชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 จำนวน 390 คน เป็นผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาในโรงเรียน 14 โรงเรียน ได้ผลสรุปที่เกี่ยวข้องดังนี้

1. ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนวิชาภาษาไทยและวิชาคณิตศาสตร์ในโรงเรียนที่มีมาตรฐานดีต่ำกว่าโรงเรียนที่มีมาตรฐานพอใช้ และโรงเรียนที่มีมาตรฐานควรปรับปรุง

2. ในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 7 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนวิชาภาษาไทย ในโรงเรียนที่มีมาตรฐานพอใช้ต่ำกว่าโรงเรียนที่มีมาตรฐานควรปรับปรุง และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนวิชาคณิตศาสตร์ ในโรงเรียนที่มีมาตรฐานดี แยกต่างกับโรงเรียนที่มีมาตรฐานพอใช้และโรงเรียนที่มีมาตรฐานควรปรับปรุง

สรุปได้ว่า โรงเรียนที่มีมาตรฐานต่างกัน นักเรียนจะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต่างกัน

มัญญ เอี่ยมวิสัย (2518) ได้ศึกษาวิจัยขวัญในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนประถมศึกษาในเขตการศึกษา 6 โดยใช้กลุ่มตัวอย่างครูโรงเรียนประถมศึกษาในเขตการศึกษา 6 ในปีการศึกษา 2518 สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดจำนวน 356 คน สังกัดกรมสามัญศึกษา 178 คน สังกัดเทศบาลจำนวน 175 คน รวม 711 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม ได้ผลสรุปในงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

จากการศึกษาที่ได้ทำการศึกษามาแล้วพบว่า ขวัญในการปฏิบัติงานของครูกับสัมฤทธิ์ผลในการเรียนของนักเรียนมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด การที่ครูจะมีขวัญสูงหรือต่ำย่อมขึ้นอยู่กับปัจจัยหลาย ๆ อย่างต่างกัน เช่น ปัจจัยเกี่ยวกับครู ผู้บริหารการศึกษา สภาพแวดล้อมต่าง ๆ ในหน่วยงานและปัจจัยอื่น ๆ ที่อยู่ภายนอกหน่วยงาน เป็นต้น ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับครูและผู้บริหารการศึกษา มีความเกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารกับผู้ปฏิบัติงานโดยตรง ซึ่งจะต้องมีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน ให้การยอมรับนับถือซึ่งกันและกัน ตลอดจนมีความเชื่อมั่นในความเป็นผู้นำของผู้บริหารเหล่านี้ จะมีผลทำให้ครูมีขวัญในการปฏิบัติงานสูง มีความพึงพอใจในการปฏิบัติงานและมีความตั้งใจร่วมกันทำงานเป็นอย่างดี ส่วนปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมในหน่วยงาน จะต้องจัดสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ให้อยู่ในสภาพที่จะก่อให้เกิดความพึงพอใจในการทำงาน เช่น การจัดให้มีเครื่องมือเครื่องใช้ วัสดุอุปกรณ์ความสะดวกสบายต่าง ๆ ในหน่วยงานอย่างเพียงพอ นอกจากนี้ยังมีรายได้ สวัสดิการ การให้ครูได้มีโอกาสก้าวหน้าในวิชาชีพและอื่น ๆ เป็นต้น สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้จะช่วยเพิ่มขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติหน้าที่แก่ครูทุกคน

บุญช่วย จันทร์พรหมา (2524) ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับความคาดหวังของครูประถมศึกษา จังหวัดนครนายกที่มีต่อการเรียนการสอนในโรงเรียนประถมศึกษา โดยใช้กลุ่มตัวอย่างประชากร คือ ครูประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษา จังหวัดนครนายก จำนวน 735 คน เครื่องมือที่ใช้เป็นแบบสอบถาม ได้ผลสรุปงานวิจัยครั้งนี้

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามปรากฏว่า ในด้านการเตรียมการเรียนการสอน ครูประถมศึกษาไม่พอใจสภาพการ ในเรื่องของการจัดหา จัดซื้อและจัดทำอุปกรณ์การเรียนการสอน เพื่ออำนวยความสะดวกในการเตรียมการเรียนการสอนสำหรับครู บุญช่วย จันทร์พรหมา แสดงทรรศนะว่า ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า โรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาจังหวัดนครนายกเป็นโรงเรียนประชานิยม ซึ่งตั้งอยู่ในชนบทเป็นส่วนใหญ่ และโดยสภาพที่เป็นจริงแล้วโรงเรียนจะต้องหาเงินในการจัดการด้านวิชาการเอง เพราะงบประมาณจากส่วนกลางนั้นน้อยเกินไป จึงทำให้สภาพของโรงเรียนประถมศึกษาในต่างดงกล่าวไม่เป็นไปตามที่ครูประถมศึกษาคาดหวังเท่าที่ควร

บุคคล ทักรียง (2525) ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับความคิดเห็นของครูประถมศึกษาสังกัด กรุงเทพมหานคร การตอบการยกฐานะมาตรฐานวิชาชีพครู โดยใช้กลุ่มตัวอย่างคือ ครูโรงเรียน ประถมศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2524 จำนวน 619 คน เครื่องมือในการ วิจัยใช้แบบสอบถามแบบตรวจสอบและประเมินค่า โดยผลสรุปการวิจัยดังนี้ คือ ครูมีความคิด เห็นว่า ภาพพจน์ของครูในสภาพปัจจุบันตกต่ำลง เมื่อเปรียบเทียบกับครูสมัยก่อน สวัสดิการ ต่าง ๆ ที่รัฐจัดให้ครูประกอบอาชีพครูในปัจจุบันไม่เป็นที่พอใจ อัตราเงินเดือน รายได้ สิ่ง คอบแทนของครูประกอบอาชีพครูที่ได้รับแต่ละระดับในปัจจุบันไม่เหมาะสมกับการกิจที่ปฏิบัติ เมื่อ เปรียบกับอาชีพอื่น

ข้อมูลทั้งหมดเป็นสภาพและปัญหา รวมทั้งขอเสนอแนะที่จะเป็นประโยชน์ในการจัดการ ศึกษาภาคบังคับต่อไป

การวางแผนเพื่อพัฒนาการศึกษา

เอกสารชุดการอบรมขั้นพื้นฐานในการวางแผนการศึกษาและการจัดการ เล่ม 1 ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (การวางแผนการศึกษาและการจัดการ 2525: 10) กล่าวถึงความหมาย "การพัฒนา" ว่าการพัฒนาที่กำลังเป็นที่ยอมรับกันอย่างกว้างขวาง คือ กระบวนการลดและขจัดความหิว ภาวะทุโภชนาการ โรคภัยไข้เจ็บ ความเฉลา และ ความไม่เท่าเทียมกันทางสังคม โดยมีเป้าหมายการพัฒนา คือ การพัฒนาคุณภาพของชีวิต และ การพัฒนาอีกความหมายหนึ่งตามพจนานุกรม สรุปได้ว่า คือ การเปลี่ยนแปลงในทางที่ดีขึ้น (เรื่องเดียวกัน, หน้า 4)

การวางแผน คือ กระบวนการเตรียม "เรื่องที่จะตัดสินใจ" อย่างมีหลักเกณฑ์ เพื่อให้มีการดำเนินงานที่จะสามารถนำปัจจัยที่มีอยู่มาใช้ประโยชน์เต็มที่ ทั้งนี้เพื่อให้การดำเนินงานดังกล่าวบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่วางไว้ ภายในระยะเวลาที่กำหนด (เจื้อจันทร จงสถิตอยู่ 2525: ก)

ดังนั้น คำว่าการวางแผนพัฒนาการศึกษา คือ กระบวนการเตรียมการดำเนินงานจัดการศึกษาจากปัจจัยที่มีอยู่ เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่วางไว้ภายในระยะเวลาที่กำหนด

การวางแผนเพื่อพัฒนาการศึกษานับเป็นสิ่งจำเป็น และสำคัญยิ่งไม่น้อยกว่าการดำเนินงานใด ๆ การวางแผนพัฒนาการศึกษาจะช่วยเตรียมว่าจะตัดสินใจเลือกแนวนโยบาย และวัตถุประสงค์ใดที่จะพัฒนาการศึกษาไปในลักษณะใด อย่างไร จะพัฒนาการศึกษาประเภทใด ระดับใด ในสัดส่วนเท่าไร อย่างไร เพื่อให้มีการประสานสอดคล้องต่อเนื่องกัน และสอดคล้องสนองตอบต่อสภาพแวดล้อมได้ในขณะนั้นได้

ข้อควรคำนึงในการวางแผนพัฒนาการศึกษา

เจ็จันท์ จงสถิตอยู่ (2525: ก) กล่าวถึง ลักษณะของการวางแผนพัฒนาการศึกษาว่า เป็นการเตรียมการล่วงหน้าและจะดำเนินการโดยไม่คำนึงถึงปัจจัยอื่น ๆ ไม่ได้จะต้องคำนึงถึงสภาพทางเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม การเมืองของประเทศ เพราะว่า เป็นสถาบัน สังคมที่มีอิทธิพลร่วมกัน ดังนั้น การวางแผนพัฒนาการศึกษาจะต้องพึงพาแนวความคิดต่าง ๆ จากสถาบันดังกล่าว หรือพิจารณาลักษณะปฏิสัมพันธ์ (Interaction) ของสถาบันดังกล่าวนั้นกับการศึกษา มาเป็นเครื่องช่วยในการวางแผนพัฒนาการศึกษา

เอ. ไอ. มาร์คูเชวิช และ เอ. วี. เพทรอฟสกี (Markouchevitch Petrovsky 1971: 4) ผู้เชี่ยวชาญชาวรัสเซีย 2 ท่านนี้ได้แสดงทรรศนะไว้เช่นเดียวกันว่า ความยุ่งยากประการหนึ่งของความคาดหมายผลของการพัฒนาการศึกษา (โดยเฉพาะด้านปริมาณ) ก็คือ วิธีการเบื้องต้นของการวางแผน เป็นการเหมาะสมที่การวางแผนจะได้ดูจากเหตุการณ์สำคัญในอดีต ปัจจุบันมาเป็นส่วนหนึ่งในการวัดผลในอนาคต ในกรณีที่วิวัฒนาการการศึกษาเป็นไปอย่างรวดเร็วรอบรวัน และสภาพสังคมเศรษฐกิจมีความมั่นคงโดยตลอด แต่โดยข้อเท็จจริงแล้วกรณีได้เป็นดังนั้น จึงเป็นไปได้ที่จะถือว่าการพัฒนาการศึกษาเป็นกิจกรรมที่ไม่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมอื่น ๆ ทั้งนี้ เพราะกิจกรรมการศึกษาเป็นกิจกรรมสำคัญของการคาดหมายทางเศรษฐกิจและสังคม สำหรับประเทศไทยใดประเทศหนึ่ง และสำหรับกลุ่มประเทศ

ประเทศไทยรู้จักการวางแผนพัฒนาการศึกษามาเพื่อมีการวางแผนพัฒนาเศรษฐกิจ ระยะที่ 1 ซึ่งอยู่ในระหว่างปี พุทธศักราช 2504-2509 และได้มีการวางแผนพัฒนาการศึกษาควบคู่กับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติเรื่อยมาจนขณะนี้ ซึ่งอยู่ในช่วงเวลาของแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติและแผนพัฒนาการศึกษา ฉบับที่ 5 อยู่และจะสิ้นสุดการใช้แผนพัฒนาฉบับที่ 5 นี้ในปี พุทธศักราช 2529

ขณะนี้กำลังดำเนินการวางแผนพัฒนาการศึกษา พร้อมกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 6 ซึ่งจะใช้ในปี พุทธศักราช 2530-2534 โดยมีสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติในฐานะเป็นหน่วยงานกลางในการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษา ร่วมกับสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติและหน่วยงานทางการศึกษาที่เกี่ยวข้อง ศึกษา วิจัย เพื่อนำข้อมูลมาใช้เป็นพื้นฐาน ประกอบการวางแผนพัฒนาการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจในอนาคต นักวิชาการสาขาวิชาต่าง ๆ ได้อภิปรายและเขียนบทความต่างๆ เพื่อคาดการณ์หรือทำนายสภาพการณ์ทางเศรษฐกิจและการศึกษามากมาย นับเป็นประโยชน์ในการวางแผนพัฒนาการศึกษามาฉบับที่ 6 ดังเสนอต่อไปนี้

สภาพะคานประชากรและเศรษฐกิจในอนาคต

ประชากร

นิพนธ์ เทพวัลย์ (2525: 1) และปราโมทย์ ประสาทกุล (2525: 1-16) สรุปผลการคาดหมายจำนวนประชากรในปี พุทธศักราช 2534 ไว้ตรงกันว่า จะเพิ่มขึ้นจากปี พุทธศักราช 2525 คือ จากประมาณ 48 ล้านคน เป็นประมาณ 56 ล้านคน

ปราโมทย์ ประสาทกุล (เรื่องเดียวกัน, หน้า 7) กล่าวว่า ประชากรอายุระหว่าง 3-14 ปี ในช่วงระยะ 10 ปีข้างหน้า ในแต่ละปีจะไม่เพิ่มจำนวนขึ้น แนวโน้มตามที่คาดประมาณจะมีจำนวนคงที่หรือไม่ก็ลดลงบ้าง การที่ประชากรในวัยเรียนมีแนวโน้มที่คงที่จำนวนอยู่หรือลดจำนวนลงบ้างนี้ น่าจะทำให้การพัฒนาคุณภาพของการศึกษา โดยเฉพาะภาคบังคับ เป็นไปได้มากยิ่งขึ้นและน่าจะช่วยให้การจัดสรรทรัพยากร เพื่อส่งเสริมให้ประชากรมีการศึกษาสูงกว่าภาคบังคับเป็นไปได้อย่างยิ่งขึ้น เมื่อพิจารณาระดับท้องถิ่นแล้ว อาจพบประจักษ์พยานว่าจำนวนประชากร ในวัยเรียนโดยเฉพาะในการศึกษาภาคบังคับในชุมชนหลายแห่งลดลงไปอย่างเห็นได้ชัด ปรากฏการณ์เช่นนี้ย่อมเกิดขึ้นได้ ในสังคมที่มีอัตราการเกิดลดลงอย่างรวดเร็ว และมีอัตราการย้ายถิ่นออกของคนหนุ่มสาวเพิ่มสูงขึ้น ข้อควรระวังจากประเด็นนี้คือ จำนวนนักเรียนเข้าใหม่ในบางชุมชนจะลดลง แต่อาจจะไปเพิ่มขึ้นในบางชุมชน โดยเฉพาะในเมืองหรือในชุมชนเกษตรกรรมหรืออุตสาหกรรมที่เกิดขึ้นใหม่ การที่หลายชุมชนในชนบทมีจำนวนลดลง อาจเป็นการเสนอแนวคิดใหม่ในการจัดระบบสถานศึกษา ซึ่งแต่ก่อนเราอาจมุ่งเน้นให้มีโรงเรียนชั้นประถมศึกษากระจายไปให้มากที่สุด ต่อไปเราอาจต้องนึกถึงระบบ

การรวมสถานศึกษา และระบบการคมนาคมเพื่อการศึกษามากขึ้น

สภาวะเศรษฐกิจในอนาคต

สุนทร หงส์ลดารมภ์ (2525: 4-8) คาดการณ์สภาพเศรษฐกิจในอนาคต สรุปได้ดังนี้

1. ด้านพลังงานและทรัพยากรธรรมชาตินั้น ไม่ทราบจำนวนที่แน่นอนว่ามีน้ำมันดิบและก๊าซมากน้อยเท่าใด แต่อย่างน้อยประเทศไทยก็สามารถจะนำขึ้นมาใช้ได้มากขึ้นโดยลำดับ และในระยะนี้เองจะต่ำกว่าประมาณการไปบ้าง ในระยะ 20 ปี ข้างหน้าประเทศไทยคงจะสามารถนำเอาทรัพยากรธรรมชาติมหาศาลอีกประเภทหนึ่งของไทยเรามาใช้ เป็นเชื้อเพลิงได้ กล่าวคือ หินน้ำมันซึ่งปรากฏว่า ไทยมีเป็นปริมาณมากและคุณภาพดีพอให้ นอกจากนั้นยังเชื่อว่าภายใน 20 ปี ข้างหน้าประเทศไทยคงสามารถนำเอาพลังงานจากแสงอาทิตย์ (Solar energy) มาใช้ประโยชน์ในเชิงพาณิชย์ได้เพิ่มขึ้นอีกเป็นอันมาก
2. การพัฒนาชนบทเป็นนโยบายสำคัญที่แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ จะเน้นต่อไปอีกในโอกาสข้างหน้า ฉะนั้นเห็นจะหวังใจได้ว่าภายใน 20 ปี ข้างหน้าฐานะของชาวชนบทก็คงจะดีขึ้นกว่าปัจจุบันและไม่แตกต่างไปจากบุคคลกลุ่มอื่นในสังคมเท่าไรนัก ปรัชญาหลักของไทยในเรื่องการพัฒนาต่อจากนี้ไปก็คือ "ก้าวหน้าอย่างมีเสถียรภาพและความเป็นธรรมในสังคมยิ่งขึ้น"
3. อีก 20 ปีข้างหน้า ไทยจะมีประชากรอย่างน้อยประมาณ 65 ล้านคน และปัญหาเรื่องแรงงานจะเป็นเรื่องน่าหนักใจแก่ผู้มีหน้าที่บริหารเป็นอย่างยิ่ง
4. เรื่องการอุตสาหกรรม ในขณะที่อุตสาหกรรมที่ประเทศไทยมีอยู่ส่วนมากมักจะเป็นอุตสาหกรรมประเภททดแทนการนำเข้า แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 5 และแผนต่อ ๆ ไปจะเน้นเรื่องอุตสาหกรรมเพื่อการส่งออก และรายได้ผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมก็จะมีส่วนสูงขึ้นโดยลำดับและใน 20 ปีข้างหน้าคงจะสูงกว่าทางคานเกษตรกรรมอย่างแน่นอน และเชื่อว่าช่องทางในคานนี้จะเป็นที่พอสสมควร นับเป็นความจำเป็นและเหมาะสมอย่างยิ่งที่ประเทศไทยจะต้องคัดแปดงผลผลิตทางเกษตรกรรม ซึ่งจนปัจจุบันเป็นสิ่งสำคัญที่สุดของไทย ให้เป็นสินค้าสำเร็จรูปหรือสำเร็จรูป เพราะประเทศไทยยังสามารถเพิ่มผลผลิตต่อไร่ได้อีกมาก เพื่อเป็นวัตถุดิบป้อนโรงงานอุตสาหกรรมและแรงงาน จะมีความสำคัญอย่างยิ่งยวดในการพัฒนา

อุตสาหกรรมในอนาคต

5. ด้านการค้าระหว่างประเทศ ความพยายามในเรื่องการค้าและเจาะตลาดใหม่ ๆ ในต่างประเทศเป็นเรื่องที่จะต้องกระทำต่อไป
 6. นโยบายสำคัญอีกประการหนึ่งที่คิดว่าประเทศไทยจะต้องส่งเสริมต่อไปให้มากที่สุดที่จะทำได้ใน 20 ปีข้างหน้าก็คือ นโยบายส่งเสริมการลงทุน
 7. การขยายตัวของเมืองใหญ่ ๆ ถึงแม้ประเทศไทยจะมีนโยบายพยายามระบายอะไรต่ออะไรออกไปจากกรุงเทพมหานคร กรุงเทพมหานครก็จะขยายตัวต่อไป แต่ในอัตราที่ลดลงบ้างและในเวลาเดียวกันเมืองสำคัญ ๆ ในส่วนภูมิภาค เช่น เชียงใหม่ ขอนแก่น หาดใหญ่และฝั่งทะเลด้านตะวันออกซึ่งรวมถึงชลบุรี ระยองและพัทยาที่เจริญเติบโตขึ้นมากโดยรวดเร็ว และความแตกต่างระหว่างเมืองหลวงและเมืองใหม่ ๆ เหล่านี้ก็จะน้อยลงโดยลำดับ
 8. ในด้านฐานะความเป็นอยู่ของประชาชนนั้น ใน 20 ปีข้างหน้ารายได้ต่อบุคคลของเราก็จะสูงขึ้นไปอีกมาก อย่างน้อยประมาณ 6-7 เท่าตัวของอัตราปัจจุบัน แต่ในเวลาเดียวกันราคาสินค้าหรือดัชนีราคาครองชีพก็จะขึ้นไปอีกมากเช่นเดียวกัน
 9. ประเทศไทยมีปัญหาสำคัญอยู่ประการหนึ่งที่ต่องคำนึงถึงอยู่เสมอ กล่าวคือ ปัญหาแรงงานที่ค่อนข้างรุนแรง ฉะนั้น ผู้บริหารประเทศจะต้องระดมทรัพยากรทั้งหมด คือ ทั้งของรัฐบาลและเอกชนให้ถูกนำมาใช้ในทางส่งเสริมการผลิตและการจ้างแรงงานให้มากที่สุดเท่าที่จะทำได้
 10. ใน 20 ปีข้างหน้า โดยเฉพาะในด้านเศรษฐกิจ ในหลักการเห็นว่า ประเทศไทยควรยึดหลักเสรีนิยมในขอบเขตที่เหมาะสม ควรส่งเสริมการผลิตภาคเอกชนให้มากที่สุดที่จะทำได้ หากประเทศไทยมีมาตรการกีดกันหรือชักจูงให้ทรัพยากรเหล่านี้ถูกนำไปใช้ในการส่งเสริมการผลิตทั้งทางด้านเกษตรกรรม และอุตสาหกรรมได้มากที่สุดก็เชื่อว่าจะเป็นประโยชน์มากและจะช่วยให้มาตรฐานการกินอยู่ของประชาชนเป็นส่วนรวมขั้นมูลฐานก็ขึ้นอีกมาก
- สรุปแล้วใน 20 ปีข้างหน้า ประเทศไทยเป็นส่วนรวมจะมีฐานะดีขึ้น ประเทศไทยจะสามารถเพิ่มผลผลิตด้านเกษตรกรรมได้อีกมากและในเวลาเดียวกันผลิตภัณฑ์ด้านอุตสาหกรรมก็จะเพิ่มขึ้นทั้งปริมาณและคุณภาพได้ ปัญหาเรื่องแรงงานก็จะ เป็นปัญหาที่มีความสำคัญมากขึ้น และเป็นเรื่องที่รัฐบาลจะต้องเผชิญอย่างหนัก เพราะเกษตรกรรมไม่สามารถจะดูดซับแรงงานเพิ่มขึ้นได้อีกแล้ว อุตสาหกรรมและบริการต่าง ๆ เท่านั้นที่จะต้องรองรับในเรื่องนี้

วีระพงษ์ งามางกูร และ บิยสวัสดิ์ อัมระนันท์ ได้ฉายภาพเศรษฐกิจของประเทศ ไทยช่วง 2525-2529 ได้ผลสรุปเป็นประเด็นต่อไปนี้

1. การขยายตัวทางเศรษฐกิจจะชะลอตัวลงเนื่องจากทรัพยากรเริ่มหมดไป และเศรษฐกิจของโลกขมเข่า ดังนั้น การวางแผนในชนบทและความยากจนจะรุนแรงยิ่งขึ้น และความเหลื่อมล้ำของรายได้ระหว่างคนในเมืองและชนบทจะมีมากขึ้น
2. กิจกรรมอุตสาหกรรมและการธนาคารจะรวมตัวกันหนาแน่นยิ่งขึ้น ในเขตรอบ ๆ กรุงเทพมหานคร แม้รัฐบาลจะได้พยายามที่จะกระจายกิจกรรมเหล่านี้ออกไปสู่ภูมิภาคอื่น ๆ มากขึ้น ความเป็นเจ้าของกิจกรรมเหล่านี้ก็จะกระจุกในหมู่น้อยยิ่งขึ้น
3. คริวเรื่อนในชนบทบางส่วนจะอพยพมาในเมืองเพื่อหางานทำและถึงแม้กิจกรรมอุตสาหกรรมจะขยายตัวในอัตราค่อนข้างสูง แรงงานที่เพิ่มขึ้นก็จะไม่สามารถหางานได้หมด ทำให้ปัญหาการว่างงานในเมืองรุนแรงขึ้น
4. แม้เศรษฐกิจจะขยายตัวในอัตราช้าลงเมื่อเทียบกับช่วงก่อน ๆ คุณค่าการค้ำก็จะขาดकुलมากขึ้น ผลต่อเนื่องก็คือ รัฐบาลจะต้องพึ่งแหล่งเงินกู้ภายนอกมากขึ้น (วิชชัย ยงกิตติกุล 1981: 49)

สถานะด้านการศึกษาในอนาคต

จากเอกสารรายงานผลการศึกษาค้นคว้า ตามโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพ การประถมศึกษา พุทธศักราช 2525-2534 (รายงานผลการศึกษาค้นคว้า 2525: 80-82) สำนักงานโครงการ ได้รับความช่วยเหลือ สำนักงานคณะกรรมการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวง ศึกษาธิการได้ศึกษาค้นคว้าวิเคราะห์สภาพสภาพเศรษฐกิจในปี พุทธศักราช 2534 และผลกระทบ ที่จะมีต่อการประถมศึกษา ดังนี้

สภาพเศรษฐกิจในปี พุทธศักราช 2534

ในระยะประมาณ 10 ปีข้างหน้า ประเทศไทยจะพัฒนาจากประเทศเกษตรกรรมไปสู่ประเทศกึ่งอุตสาหกรรม และการขยายตัวทางอุตสาหกรรมจะเพิ่มเร็วกว่าการขยายตัวทางเกษตรกรรม บทบาทของอุตสาหกรรมจึงมีมากขึ้น และเป็นผลให้งานประเภทธุรกิจและงานบริการพลอยขยายตัวตามไปด้วย

ในการขยายตัวทางอุตสาหกรรมและการธุรกิจนี้ หากไม่มีความระมัดระวัง อย่างไม่เพียงพอจะก่อให้เกิดการทำลายทรัพยากรธรรมชาติและสภาพแวดล้อม ก่อให้เกิดความเสื่อมโทรมทางวัฒนธรรม ค่านิยมและสุขภาพเพิ่มปัญหาสาธารณสุขและก่อให้เกิดความไม่ปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินได้

นอกจากนั้น การขยายตัวทางอุตสาหกรรมและธุรกิจ อาจก่อให้เกิดความเหลื่อมล้ำในสังคมมากขึ้น มีการเอารัดเอาเปรียบกันมากขึ้น ระหว่างผู้ผลิต ผู้จำหน่าย และผู้บริโภค ตลอดจนระหว่างกรรมกรกับนายจ้าง เนื่องจากการกระจายผลประโยชน์ไม่เป็นธรรมแก่ทุกฝ่าย และหากไม่มีการปรับกลไกของรัฐให้มีขีดความสามารถสูงพอ จะทำให้นโยบายต่าง ๆ ไม่ได้นำไปสู่การปฏิบัติและขาดการประสานงานกัน ในระดับภูมิภาคและท้องถิ่น ซึ่งจะเป็นผลเสียต่อประชาชนในชนบทและในต่างจังหวัดอยู่ต่อไป

สภาพเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทยในปี พุทธศักราช 2534 ตามผลของการวิเคราะห์นี้ มีผลกระทบต่อการศึกษาดังต่อไปนี้ ที่สำคัญ คือ

✓ 1. การก้าวไปสู่การเป็นประเทศกึ่งอุตสาหกรรม มีผลทำให้ฝ่ายการศึกษาต้องเตรียมกำลังคนเพื่อปฏิบัติงานในอุตสาหกรรมต่าง ๆ เหล่านั้น และจะต้องเตรียมกำลังคนให้เหมาะสมกับงานอุตสาหกรรมขนาดย่อม ซึ่งเป็นอุตสาหกรรมท้องถิ่นด้วย การเตรียมนี้มีได้หมายความว่าเฉพาะในแง่ความรู้และทักษะเท่านั้น แต่จะต้องเตรียมนิสัยและเจตคติใหม่เพื่อสนองความต้องการของอุตสาหกรรมด้วย สำหรับการประถมศึกษาชั้น การฝึกให้นักเรียนรักการทำงานให้คุ้นกับงานอาชีพต่าง ๆ และให้มีโอกาสฝึกทักษะเบื้องต้นของงานอาชีพ นับว่าเป็นสิ่งจำเป็น นอกจากนี้ยังจะต้องฝึกนิสัยการตรงต่อเวลา ความเข้าใจในเรื่องบทบาทของแต่ละบุคคลในการทำงานเป็นกลุ่มและระเบียบวินัยที่ต้องประพฤติปฏิบัติ

✓ 2. การปรับปรุงงานด้านเกษตรกรรมให้ทันสมัย ย่อมต้องอาศัยการสนับสนุนจากฝ่ายการศึกษา โดยเฉพาะในเมืองนักเรียนส่วนใหญ่ที่สำเร็จจากระดับประถมศึกษาจะไม่ไปศึกษาต่อส่วนหนึ่งก็จะต้องประกอบอาชีพเกษตรกรรม สภาพเช่นนี้ย่อมหมายความว่า การประถมศึกษาจะต้องเตรียมนักเรียนให้พร้อมทั้งในด้านเจตคติ ความรู้และทักษะเบื้องต้นที่จำเป็นเพื่อประกอบอาชีพดังกล่าว

3. การพัฒนาค่านิยมไม่ว่าจะเป็นในค่านิยมสุขภาพหรือโภชนาการ ย่อมมีส่วนเกี่ยวข้องกับการศึกษา การที่จะต้องรู้จักรักษาสุขภาพและป้องกันโรคภัยไข้เจ็บ รู้จักเรื่องรับประทานอาหารที่เป็นประโยชน์ รู้จักทำอาหารอย่างง่าย ๆ รู้จักวิธีดื่มนมอาหาร ฯลฯ ล้วนเป็นสิ่งที่จำเป็นต้องสอนในโรงเรียนทุกระดับการศึกษา โดยเฉพาะระดับประถมศึกษา

4. การพัฒนาค่านิยมธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เป็นอีกเรื่องหนึ่งที่มีผลกระทบต่อการศึกษาเป็นความจำเป็นที่ฝ่ายการศึกษาจะต้องปลูกฝังวัฒนธรรม จริยธรรม ขนบธรรมเนียมประเพณีอันดีงาม การสงวนรักษาอนุรักษทรัพย์ากร การรู้จักประหยัด รู้จักเก็บออม และความสำนึกที่จะช่วยชาติบ้านเมือง นอกจากนี้ จะต้องจัดหาหลักสูตรการศึกษาสิ่งแวดล้อมสำหรับนักเรียนในระดับต่าง ๆ ให้เหมาะสมกับสภาพการณ์และแนวนโยบายการพัฒนาสิ่งแวดล้อม

5. ความเหลื่อมล้ำในค่านิยมเศรษฐกิจและสังคม ระหว่างสังคมเมืองและสังคมชนบทที่มีผลกระทบต่อคุณภาพและประสิทธิภาพของการศึกษา การแก้ปัญหาในเรื่องนี้ฝ่ายการศึกษาจะต้องแก้ปัญหาค่าความเหลื่อมล้ำ ในวงการศึกษาอย่างรีบด่วนด้วย

จากรายงานการวิจัยความคิดเห็นของผู้ทรงคุณวุฒิในสาขาอาชีพต่าง ๆ 17 ประเภท รวม 47 คน เกี่ยวกับการจัดประสบการณ์การศึกษาระดับมัธยมศึกษา พุทธศักราช 2534 งานวิจัยนี้ เป็นส่วนหนึ่งของโครงการการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพการประถมศึกษา พุทธศักราช 2525-2534 จัดทำโดยสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ กระทรวงศึกษาธิการ (รายงานการวิจัย 2525: 22-25) ใช้เครื่องมือในการวิจัย โดยการสัมภาษณ์และวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้การอยุ่ละ ได้ผลสรุปที่เกี่ยวข้องดังนี้

ความคิดเห็นเกี่ยวกับความสามารถของคนไทยในการดำรงชีวิตอยู่ในสภาพเศรษฐกิจและสังคมปี พุทธศักราช 2534

ด้านความรู้พื้นฐาน

1. ต้องอ่านออกเขียนได้ รู้จักพูด รู้จักคิด รู้จักทำ คิดเป็น ทำเป็น และแก้ปัญหาเป็น

2. ควรมีความรู้มากกว่าระดับประถมศึกษา

3. ควรมีความรู้เกี่ยวกับโลก ชีวิตและสังคม ความรู้ในการอยู่ร่วมกัน

มีความสามารถเฉพาะตัว ฟังตนเองได้

4. ให้ความรู้ด้านเทคโนโลยี เพื่อใช้ประกอบอาชีพเพราะประชากรเพิ่มขึ้น และเนื้อที่ทำกรเกษตรลดน้อยลง

5. ให้ความรู้พื้นฐานด้านอาชีพทั้งเกษตรและอุตสาหกรรมควบคู่กัน เพื่อจะได้นำทรัพยากรมาผลิตเป็นสินค้าได้ แทนที่จะส่งวัตถุดิบออกต่างประเทศ ทำให้เศรษฐกิจทรุดลง เพราะต้องซื้อสินค้าจากต่างประเทศ

ค่านคุณธรรม จริยธรรม

1. เน้นความมีวินัย ซื่อสัตย์ ประหยัด อดทน และกตัญญูแก่เวทียุ่ให้มาก
2. เน้นการปฏิบัติจริง ในค่านคุณธรรม จริยธรรม ไม่ใช่ท่องจำอย่างเดียว

3. เน้นความรับผิดชอบ สิทธิหน้าที่ และความมีน้ำใจแบบไทย ๆ และส่งเสริมการใช้สินค้าของไทยให้มาก

4. เน้นคุณธรรม จริยธรรมในการทำงานร่วมกันเป็นทีม เช่น ความเสียสละความไม่เห็นแก่ตัว

5. เน้นความขยันหมั่นเพียร มีระเบียบวินัย เคารพกฎหมาย

ค่านทักษะและความสามารถในวิชาชีพ

1. เน้นทั้งการเกษตรกรรมและอุตสาหกรรม และรู้จักนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยมาใช้ในการเกษตรให้มากขึ้น

2. ให้เด็กได้เรียนรู้การปฏิบัติการจริง

3. ปลุกฝังความรู้ด้านการเกษตรควบคู่กับสหกรณ์

4. เน้นการประกอบอาชีพในท้องถิ่นและช่องทางที่จะประกอบอาชีพให้

ดีขึ้น

5. เน้นจริยธรรมในการประกอบอาชีพ รู้จักประยุกต์ในค่านศิลป์และทักษะวิชาชีพเข้าด้วยกัน เพื่อนำไปใช้ในการดำรงชีวิต

ความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะของนักเรียนที่จบหลักสูตรประถมศึกษาปีที่ 6
ในปี พุทธศักราช 2534

ด้านความรู้

1. ให้เป็นคนกล้าคิด กล้าพูด และกล้าแสดงออก
2. ให้ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับหน้าที่พลเมืองและเข้าใจระบบการปกครอง
3. ให้ความรู้ที่จะนำไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมกับวัยและอาชีพ
4. ให้ความรู้ด้านเทคโนโลยี
5. ให้ความรู้ด้านการเกษตรควบคู่สหกรณ์

ความคิดเห็นเกี่ยวกับการแก้ไขปัญหาคคุณภาพของการประถมศึกษา

เกี่ยวกับครู

ครูควรแก้ไขการเรียนการสอนให้ดีขึ้น โดยเฉพาะการสอนภาษาไทย และการใช้กระบวนการ การสอนแบบวิทยาศาสตร์ และให้ครูมีระเบียบวินัย เป็นตัวอย่างที่ดีแก่เด็ก

เกี่ยวกับเด็ก

เด็กไม่ควรจำกัดอายุเข้าเรียนและไม่ควรเรียนอะไรมากเกินไป แต่ควรเน้นการเป็นพลเมืองที่ดี

อื่น ๆ

ควรให้นักศึกษาและสื่อมวลชนให้ความรู้แก่ผู้พลาดโอกาสทางการศึกษารวมทั้งขยายการศึกษา นอกกระบบให้มากขึ้น และหลักสูตรประถมศึกษาควรปรับปรุงให้สอดคล้องกับชีวิตและสังคมในแต่ละท้องถิ่น

สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2524: 16) เสนอว่า ในทศวรรษ 1980 ปัญหาของการให้การศึกษาาระดับประถมศึกษาจะลดน้อยลง เพราะอัตราการเพิ่มประชากรลดลงในช่วงทศวรรษ 1970 ทำให้จำนวนและอัตราเด็กที่จะเข้าเรียนในระดับประถมศึกษาลดลง อย่างไรก็ตาม

ก็ตามการศึกษาของประชากรส่วนใหญ่ในอนาคตกงอยู่ในระดับภาคบังคับ ซึ่งไม่สอดคล้องกับความต้องการแรงงานฝีมือ หากการพัฒนาอุตสาหกรรมประเภทใช้แรงงานไร้ฝีมือ เช่น อุตสาหกรรมสิ่งทอ หรือการขยายตัวทางเศรษฐกิจภาคบริการ ไม่สามารถเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วในอัตราที่เท่าเทียมกับอัตราการเพิ่มแรงงานไร้ฝีมือแล้ว ปัญหาที่จะติดตามมา คือ การให้การศึกษาแก่แรงงานชนบทที่ไม่สามารถหางานทำได้ในชนบท การว่างงานและการย้ายถิ่นเข้าสู่เขตเมืองจะนำไปสู่ปัญหาสังคมอื่น ๆ เช่น การขาดแคลนที่อยู่อาศัยแหล่งเสื่อมโทรม ปัญหาอาชญากรรม ปัญหาสุขภาพอนามัยและการศึกษาของเยาวชน

เอกวิทย์ ฃ ถกลาง (2525: 3) กล่าวถึง การศึกษาในอนาคตว่า การศึกษาใน ค.ศ. 2000 ควรจะมีลักษณะดังนี้

1. มุ่งผลิตคนเข้าสู่สังคมใน 3 รูปแบบ ได้แก่ สังคมเกษตรกรรม สังคมอุตสาหกรรม และสังคมหลังอุตสาหกรรมที่มีการพัฒนาเทคโนโลยีเป็นอย่างมาก ภาระดังกล่าวเป็นงานหนัก แต่จะทำได้ตามงบประมาณและทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพมากพอ
2. ปรับรูปแบบของการศึกษา ให้ผู้จบการศึกษาระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาสามารถพึ่งตนเองได้เร็วขึ้นและมีความภาคภูมิใจตนเอง ในกรณีนี้จะต้องมีการปรับปรุงเรื่องอื่นที่เกี่ยวข้อง เช่น ค่านิยมของสังคมในเรื่องการอุดมศึกษา วิธีสอบคัดเลือกเข้าศึกษาต่อในระดับอุดมศึกษา ความเสมอภาคในการศึกษาและความร่วมมือระหว่างสถาบันการศึกษาทุกระดับ
3. ปรับปรุงวิธีการให้การศึกษาให้เป็นประเภทผู้เรียนศึกษาด้วยตนเอง และใช้ประโยชน์สื่อมวลชนทุกรูปแบบ
4. มุ่งพัฒนาจริยศึกษามากขึ้น ปรึษาการศึกษาในอนาคตต้องตั้งบนรากฐานของพุทธธรรม การยึดหลักมัชฌิมาปทา และการมุ่งอรรถาให้น้อยลง
5. ปรับปรุงการคัดเลือกบุคคลากรที่จะเข้ามาเป็นครูให้เป็นผู้มีคุณธรรมและสติปัญญาดี รวมทั้งหาทางปรับปรุงเกียรติภูมิและรายได้ของครู เพื่อเป็นการเสริมแรงจูงใจให้ได้ครูกตามที่ต้องการ

/ สิบปนนท์ เกตุทัต (วารสารการศึกษาแห่งชาติ 2522: 7-8) กล่าวแสดงทิศทางการอนาคตของการศึกษาไทยว่า เนื่องจากโลกของเราเจริญขึ้นไปมากทุกวัน ความรู้เพิ่มขึ้นมากทุก 5-10 ปี ความรู้ใหม่ ๆ เพิ่มขึ้นเป็น 2 เท่า เพื่อที่จะได้มีชีวิตอยู่ได้ เราจึงต้องเรียนไป

ตลอดชีวิต ฉะนั้นแนวทางการศึกษาในอนาคต จึงไม่ใช่การเรียนหนังสือ แต่เป็นการเรียนรู้
ไปตลอดชีวิต เรียนในโรงเรียนบ้างนอกโรงเรียนบ้าง นอกโรงเรียนก็คือ การออกไปฝึกอาชีพ
เล็ก ๆ น้อย ๆ เรียนทางวิทยุ โทรทัศน์ ไปด้วย ฯลฯ จะมีการกระจายโอกาสทางการศึกษา
ออกไปสู่ชนบทมากขึ้น และเน้นเรื่องอาชีพมากขึ้น

/ สิบปณห์ เกตุทัต กล่าวว่า การที่พยายามจัดทิศทางการศึกษาเป็นไปตามแนวโน้ม
เพราะประชากรประเทศไทยก็จะเพิ่มขึ้นมาก เงินที่จะนำมาลงทุนทางการศึกษามีจำกัด จะจัด
ให้ทุกคนนั่งเรียนในระบบโรงเรียนตลอดตั้งแต่ประถมศึกษา จนถึงปริญญาเอกทำได้ยากมาก จึง
ควรมองหาวิธีที่จะให้เรียนทั้งในและนอกโรงเรียน

๖ ประมวล เสนาถุณี (2519: 16-18) เสนอปัญหาการศึกษาของประเทศไทยใน
อนาคต ซึ่งเป็นปัญหาที่สอดคล้องกับ สิบปณห์ เกตุทัต ว่า ปัญหาในการศึกษาของไทยใน
อนาคต คือ ความไม่สมดุลของความต้องการทางการศึกษาของประชาชนเพิ่มขึ้น ทั้งนี้เพราะ

1. การเพิ่มขึ้นของจำนวนประชากรของประเทศจะเพิ่มขึ้น
2. การเปลี่ยนค่านิยมทางการศึกษาของสังคม ปัจจุบันประชาชนเห็นคุณค่าของการ
ศึกษามากขึ้น และต้องการที่จะได้ศึกษาในระดับสูงขึ้นไป เพราะผู้เรียนสูงยอมไค้อัครานล
ตอบแทนในการทำงานสูงตาม และยังเป็นที่ยอมรับในสังคมยกย่องว่าเป็นผู้
รู้
3. วิทยาการในปัจจุบัน เจริญก้าวหน้าไปมาก มีความยุ่งยากสลับซับซ้อนมากขึ้น
ความรู้พื้นฐานไม่มากพอจะสามารถทำงานเหล่านั้นได้

สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นสาเหตุที่ทำให้ต้องมีความต้องการการศึกษาเพิ่มขึ้น หากไม่มียุทธวิธี
ในการแก้ไขที่ดี คาดว่าคงเกิดปัญหาความต้องการทางการศึกษา กับความสามารถในการจัด
การศึกษาของรัฐไม่สมดุลกัน

วิบูลลักษณ์ ทองเชื้อ และ มนตรี มีลำไย (2524: 26-33) เสนอปัญหาการศึกษา
ในปัจจุบันที่ควรได้รับการแก้ไขเพื่อผ่อนคลายให้เบาบางลงในระยะ 5-10 ปีข้างหน้า สรุปปัญหา
และยุทธวิธีในการดำเนินงานที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

สภาพปัญหาในปัจจุบัน

1. การจัดการศึกษาภาคบังคับยังทำได้ไม่ทั่วถึงและยังไม่เพียงพอที่จะทำให้ผู้จบการศึกษามีคุณภาพ ชีวิต พร้อมทั้งจะพัฒนาตนเองได้ในความเป็นอยู่ในปัจจุบัน
2. รัฐลงทุนสูงและไหลล้นประโยชน์มากแก่ผู้ที่เรียนในระดับอุดมศึกษาของรัฐเป็นอย่างมาก เมื่อเทียบกับผู้เรียนในระดับอื่น การจัดสรรการใช้ทรัพยากร เช่นนี้จะก่อให้เกิดความไม่เป็นธรรมในสังคมและขาดความเสมอภาคและโอกาสแก่ประชาชนพลเมืองส่วนใหญ่ของประเทศ
3. การศึกษานอกระบบโรงเรียน โดยเฉพาะด้านการให้การศึกษาตามอัชฌาศัย และการส่งเสริมการเรียนรู้ของประชาชนตลอดชีวิต จำเป็นจะต้องใช้สื่อมวลชนที่แพร่หลายและเข้าถึงประชาชนได้อย่างดีในปัจจุบัน เช่น วิทยุ โทรทัศน์ ภาพยนตร์ และหนังสือพิมพ์ เป็นต้น เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของประชาชน โดยเฉพาะด้านการเผยแพร่ข่าวสารการเกษตร ความรู้ทั่วไป เช่น สารคดีที่นาฏ กฎหมายชาวบ้าน การทำนิตกรรม การรักษาสุขภาพอนามัยขั้นมูลฐาน ตลอดจนการเผยแพร่เทคโนโลยีที่เหมาะสมไปสู่ประชาชนที่อยู่ในชนบทนั้นมีน้อยมาก

จากปัญหาดังกล่าวได้เสนอยุทธวิธีการศึกษาในทศวรรษหน้า ดังนี้

1. ระบบการจัดการศึกษาจะต้องดำเนินการควบคู่กันไประหว่างการศึกษาระบบกับการศึกษานอกระบบ และการส่งเสริมพัฒนาคุณภาพชีวิตของประชากรในสังคมสาขาอื่น โครงการการศึกษาจะต้องเปิดกว้างที่มีวิถีทางและนำการพัฒนาการด้านอื่น และนำผลประโยชน์จากสิ่งที่มีอยู่ในสังคมมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด
2. ในด้านการเตรียมบุคลากรจะนำเข้าสู่ตลาดแรงงานอื่น ๆ จะต้องเปิดโอกาสให้สถานประกอบการของเอกชนได้มีส่วนร่วมในการฝึกอบรมได้ตามความต้องการของตน และความต้องการของสังคมด้วย
3. ต้องจัดสรรทรัพยากรทางการศึกษาที่มีอยู่ปัจจุบันอย่างมากมายแล้วนี้ ให้เกิดประโยชน์ในการใช้สอยสูงสุด โดยเฉพาะเรื่องอาคารสถานที่ วัสดุอุปกรณ์การเรียนการสอน และบุคลากรที่มีอยู่ในแหล่งต่าง ๆ นอกเหนือจากสาขาการศึกษา กระจายและให้ความเสมอภาคต่อการให้ทรัพยากรระหว่างเขตในเมืองและชนบท ระหว่างการศึกษาระดับต่ำกับระดับสูงใหญ่ได้รับผลประโยชน์ร่วมกันรับภาระในการต้องเสียค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นจากการศึกษาใน

ระดับสูง. เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมต่อสังคมในระบบการศึกษา

4. การศึกษาต้องจัดให้มีสภาพสอดคล้องกับการประกอบอาชีพของพลเมืองในชนบท และแผนการขยายงานด้านอุตสาหกรรมในระยะยาวออกไปสู่ชนบทของประเทศ การศึกษาจะต้องจัดให้เบ็ดเสร็จในตัวเองทุกระดับ โดยผู้สำเร็จการศึกษาจะต้องปฏิบัติงานได้ตามขีดความสามารถในแต่ละระดับ การศึกษาเพื่อการประกอบอาชีพส่วนใหญ่จะต้องสร้างบรรยากาศให้ชุมชนการศึกษาแล้วสามารถประกอบอาชีพส่วนตัวได้ (รัฐบาลอาจต้องสนับสนุนในเรื่องการลงทุนในระยะเริ่มต้น)

ยุทธวิธีของ วิทยุลักษณะ และ มนตรี มีลำไย ที่เขียนนี้ เน้นการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต และการกระจายการศึกษาและความสำคัญสู่ชนบท การศึกษาเพื่อการมีงานทำมีรายได้ มีโอกาสการศึกษาเพื่อศึกษาต่อ การศึกษาเพื่อการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์มากที่สุด ยุทธวิธีนี้เห็นว่าเหมาะสมกับสภาพเศรษฐกิจในประเทศไทยในปัจจุบัน และอนาคต

กอ สวัสดิ์พาณิชย์ และ คณะ (2524: 1-15) เขียนบทความเพื่อเสนอแนะระบบการศึกษาของประเทศไทยในอนาคต ซึ่งมีแนวทางเช่นเดียวกัน คือ การศึกษาเพื่อมีการมีงานทำ และการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิต สรุปข้อความที่เกี่ยวข้องได้ดังนี้

ผู้จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาประมาณ 30% จะออกไปประกอบอาชีพ อาชีพส่วนใหญ่คือ เกษตรกรรม ผู้สำเร็จการศึกษานี้มีฐานะเป็นแรงงานไร้ฝีมือ (Unskilled Labour) และควรจะมีโอกาสพัฒนาตนเองได้ก็เพียงในระดับแรงงานกึ่งฝีมือ (Semi Skilled Labour) เป็นส่วนใหญ่ การศึกษาที่จะช่วยพัฒนาบุคคลระดับนี้ คือ การศึกษานอกโรงเรียนในรูปของ ศูนย์ฝึกอาชีพ โรงเรียนสารพัดช่าง และการศึกษายุี่ใหญ่ในรูปแบบต่าง ๆ

บทความนี้ได้เสนอแนวคิดอีกประเด็นหนึ่งว่า การจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น ควรจะเป็นการศึกษาที่ทุกคนมีโอกาสได้เรียน เพราะผู้จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น 7-12 ปี นั้นว่าอายุน้อย ต้องรอจนอายุประมาณ 15 ปี จึงจะเข้าสู่ตลาดแรงงานได้ ทำให้การเรียนรู้อาจไม่สามารถประกอบอาชีพได้ทันที และกว่าจะมีอายุพอประกอบอาชีพได้ก็เกือบสิ้นความรู้ที่ได้จากระบบโรงเรียนหมดแล้ว ดังนั้น การจัดการศึกษาของประเทศไทยในอนาคต ควรเป็นการจัดให้ประชาชนทุกคนอยู่ในระบบโรงเรียนอย่างน้อยจนถึงอายุ 15 ปี บริบูรณ์หรือจนจบชั้นมัธยมศึกษาตอนต้น และต้องจัดให้เบ็ดเสร็จในตัว เพื่อให้ผู้จบการศึกษาจะได้เข้าสู่ตลาด

แรงงานไคท์นั้

จากการที่ไค้พิจารณาระบบการศึกษาในปัจจุบัน ไค้เกี่ยวโยงถึงค้ำนกำลั้คน หรือกำลั้แรงงานของประเทศ บทความนี้จึงไค้เสนอระบบการศึกษาในอนาคควาควรมีสาระสำคัญคั้งนี้

1. ควรรจัดเป็นระบบขนานที่เป็ไค้ใหญ่พลาคโอกาสทางการศึกษามีโอกาสไค้เพิ่มพูนความรู้ควยการศึกษานอกโรงเรียนและการศึกษาที่หน่วยงานหรือสถานประกอบการจัด พรอมทั้งเปิดโอกาสใค้ผู้อยู่นอกระบบโรงเรียนไค้มีโอกาสกลับเขาสู่ระบบโรงเรียนไค้ก็กตามความเหมาะสม

2. ควรรเปิดโอกาสใค้หน่วยงานและสถานประกอบการเขามามีส่วนรวมฝึกอบรมบุคลากรตามความตองการของตนและหรือของสังคม

3. จะตองสอดคลองกับการประกอบอาชีพของแต่ละทองถิ่น และความเป็นจริงในสังคม

4. จะตองเบ็คเสรีจในตัวเองทุกระดับ เพื่อใค้คนออกสู่ตลาดแรงงานมากกว่าการเรียนทอในระดับสูง โดย

4.1 ผูจบแต่ละระดับจะออกประกอบอาชีพเป็นส่วนไค้ใหญ่

4.2 ผูจบประถมศึกษาคั้งที่ 6 จะออกประกอบอาชีพในฐานะแรงงานไร้ฝีมือแตอาจพัฒนาไค้เป็นแรงงานกั้งฝีมือควยการศึกษานอกโรงเรียนหรือระหว่างปฏิบัติงาน

4.3 จะตองช้กจูงใค้คนสามารถประกอบอาชีพส่วนตัวไค้ (รัฐอาจจตองออกทุนใค้กุงยิม)

4.4 จะตองเป็นการศึกษาที่มุ่งเพื่อปรับปรุงคนใค้สามารถพัฒนาอาชีพพื้นบ้านควยการใค้เทคโนโลยี และวิธีการที่เหมาะสมและเป็นการศึกษาที่ควรรใค้ใค้รับการศึกษายูในทองถิ่นมากกว่าเขาสู่ตัวเมือง

4.5 จะตองเป็นการศึกษาที่สามารปรับปรุงมาตรฐานการค้ำรงชีวิตและการอาชีพควยการพิจารณา และเริ่มตนจากคั้งที่เบ็นอยู่และมีอยู่

4.6 จะตองเน้นการปฏิบัติควยค้ไปก้กับการเรียนทางวิชาการ

4.7 การฝึกอาชีพและการฝึกบุคคลใค้เป็นพลเมืองคั้ง จะตองจัดทำควยค้กันไปไค้ควรรแยกตางหากจากกัน

4.8 ระบบการศึกษาและระบบอื่น ๆ ของสังคม จะต้องประสานสัมพันธ์กัน
 หนุนกัน และไม่ควรแยกชนบทและเมืองออกจากกัน

4.9 ระบบโรงเรียนทุกประเภทและระดับจะต้องประสานสัมพันธ์และเกื้อหนุน
 กัน

ข้อเขียนของ กอ สวัสดิ์พาณิชย์ และ คณะ เน้นในเรื่องความต้องการที่จะให้
 นักเรียนในระดับประถมศึกษาได้ศึกษาต่อในระบบโรงเรียนจนถึงอายุ 15 ปี ซึ่งก็เท่ากับขยาย
 การศึกษาภาคบังคับอีกเป็น 9 ปี และต้องการให้ศูนย์ฝึกอาชีพ และสถานประกอบการได้มีส่วน
 ในการฝึกงานอาชีพเด็กนักเรียน ผู้วิจัยเห็นว่าจะเป็นการคล่องตัวขึ้นเพราะหากตลาดแรงงาน
 ต้องการแรงงานประเภทใด ศูนย์ฝึกอาชีพและสถานประกอบการของเอกชน ฯลฯ ก็จะสามารถ
 ฝึกเด็กที่จบประถมศึกษาปีที่ 6 หรือมัธยมศึกษาตอนต้นเข้าฝึกงาน ในสาขาที่การตลาดแรงงาน
 ต้องการได้ทันที

ข้อมูลทั้งหมดที่นำมาถวายนี้นับว่า เป็นประโยชน์ต่อการวางแผนทางการพัฒนาการ
 ศึกษาในอนาคตอย่างมาก

เทคนิคการวิจัยแบบเดลฟาย (Delphi Technique)

ประยูร ศรีประสาธน์ (2523: 51) ให้คำนิยามของเทคนิคเดลฟายว่า เทคนิค
 เดลฟาย คือ ขบวนการที่จะเสาะหาความคิดเห็นที่เป็นอันหนึ่งอันเดียวกันของกลุ่ม เกี่ยวกับ
 ความเป็นไปในอนาคตในเรื่องที่เกี่ยวกับ เวลา ปริมาณ และ/หรือสภาพการณ์ที่ต้องการจะให้
 เป็น ทั้งนี้โดยใช้วิธีการเสาะหาความคิดเห็นด้วยการใช้แบบสอบถาม

เทคนิคการวิจัยนี้เริ่มขึ้นโดยการค้นพบของกองทัพอากาศอเมริกัันในปี พุทธศักราช
 2495 ที่ใช้ในการศึกษาและวิจัยสิ่งต่าง ๆ โดยการถามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญในสาขา
 ที่ต้องการวิจัย แต่เริ่มมีการเปิดเผยเทคนิคนี้เป็นครั้งแรกในปี พุทธศักราช 2505
 (เกษม บุญออน 2522: 26)

โอลาฟ เฮลเมอร์ (Olaf Helmer) และนอร์แมน ดาลกีย์ (Norman Dalkey)
 นักวิจัยของบริษัทแรนด์ (Rand Corporation) พัฒนาเทคนิคเดลฟายขึ้นมาใช้และได้เขียนบทความ
 ความเรื่อง An Experimental Application of the Delphi Method to the Use

of Expert ลงในวารสาร Management Science ปีที่ 9 ฉบับที่ 3 เมษายน พุทธศักราช 2506 อันเป็นการกระจายเรื่องราวเกี่ยวกับเทคนิคเคลฟายออกไปอย่างกว้างขวาง (ประยูร ตรีประสาธน์ 2523: 50)

กระบวนการวิจัยโดยใช้เทคนิคเคลฟาย

เริ่มต้นด้วยการเลือกกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้เชี่ยวชาญ ในเรื่องที่จะทำการวิจัย

รอบแรก ผู้วิจัยจะส่งแบบสอบถามไปให้ผู้เข้าร่วมโครงการกรอกในเรื่อง ที่ผู้วิจัยต้องการจะศึกษาหรือทราบความคิดเห็น

รอบสอง ผู้วิจัยนำข้อความที่ได้รับจากการตอบรอบแรกทุกคนแล้วนำมารวมกัน ตลอดจนถึงทอนสิ่งซ้ำ ๆ กัน หรือสิ่งที่เกินต้องการออก จากนั้นจึงจัดทำเป็นแบบสอบถามแบบประเมินค่า แล้วจึงจัดส่งไปให้ผู้เข้าร่วมโครงการเลือกโดยให้นำหนักตามลำดับความสำคัญเรื่องต่าง ๆ

รอบสาม ผู้วิจัยนำคำตอบที่ได้รับจากผู้เข้าร่วมโครงการทั้งหมดในรอบ 2 มาหาค่าเฉลี่ย ซึ่งโดยปกติ กระทำในรูปมัธยฐาน (median) หรือ ฐานนิยม (mode) และ ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (interquartile range) แล้วจัดส่งแบบสอบถามเดิมไปให้ผู้เข้าร่วมโครงการแต่ละคนตอบ โดยในการตอบแบบสอบถามนี้ จะแสดงให้เห็นว่า คำตอบเดิมในรอบที่ 2 ของผู้เข้าร่วมโครงการแต่ละท่านนั้นเป็นอย่างไร แตกต่างจากค่ามัธยฐานค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ ของคำตอบทั้งหมดเป็นอย่างไร พร้อมกับให้ผู้เข้าร่วมโครงการพิจารณาว่าเห็นด้วยกับตำแหน่งมัธยฐานของคำตอบ ที่ผู้เข้าร่วมโครงการตอบหรือไม่ หากไม่เห็นด้วยก็ให้แสดงเหตุผล หากผู้ตอบไม่แสดงเหตุผลก็จะถือว่าเห็นด้วยกับตำแหน่งของคำตอบดังกล่าว

โดยปกติกระบวนการวิจัยหรือการเสาะหาข้อมูล โดยใช้เทคนิคเคลฟายนี้จะให้ผู้เข้าร่วมโครงการที่ได้รับการคัดเลือกแล้ว ได้ตอบแบบสอบถามจำนวน 4 รอบ โดยการนำแบบสอบถามที่ได้จากรอบ 3 มาหาค่า มัธยฐาน (median) และ ค่าพิสัยระหว่างควอไทล์ (interquartile range) แล้วนำไปในกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามพิจารณาเหมือนรอบที่ 3 อีกครั้งหนึ่ง แต่การวิจัยจำนวนมากได้ตัดการส่งแบบสอบถามในรอบที่ 4 ออก เพราะเท่าที่ผ่าน มา จะมีความแตกต่างกันน้อยมากในความคิดเห็นที่ได้จากรอบที่ 3 และรอบที่ 4 และข้อมูลที่

ได้เพิ่มเติมนี้ก็ได้ไม่คุ้มกับความพยายามในการดำเนินการจัดทำนัก

จากคำตอบที่ได้รับครบตามจำนวนรอบที่ต้องการแล้ว ผู้วิจัยจะนำไปประกอบการ
วิจัยในเรื่องที่ต้องการ (ประยูร ศรีประสาธน์ 2523: 54)

จำนวนผู้เชี่ยวชาญในการวิจัยตามเทคนิคเดลฟาย

เกษม บุญออน (2522: 26-28) เขียนบทความกล่าวถึง จำนวนตัวอย่าง
ประชากรที่ใช้ในการเทคนิคเดลฟายว่า จำนวนผู้เชี่ยวชาญตอบแบบสอบถามจะไม่มีกำหนด
ตายตัว ว่าเป็นจำนวนเท่าใด โทมัส ที แมคมิลแลน (Thomas T. Cacmillan) ได้
เสนอผลการวิจัยเกี่ยวกับจำนวนผู้เชี่ยวชาญในการตอบแบบสอบถามแบบเดลฟายว่าควรมีจำนวน
ตั้งแต่ 17 คนขึ้นไป เพราะอัตราการลงของความคลาดเคลื่อน (error) จะมีน้อยมาก ดังนั้น
ผู้เชี่ยวชาญโครงการจึงไม่ควรน้อยกว่า 17 คน

จากการศึกษาวรรณคดีที่เกี่ยวข้อง จะเห็นว่าการจัดประชุมการศึกษาระดับภาคบังคับ
ให้สอดคล้องกับสภาพเศรษฐกิจ มีความสำคัญมาก และการศึกษาโดยการคาดการณ์ไปถึงอนาคต
ที่ควรจะเป็นของการจัดประชุมการศึกษาระดับภาคบังคับ จะเป็นประโยชน์ในการวางแผน
พัฒนาการศึกษา ซึ่งมีบางประการสำคัญยิ่งต่อสังคมและประเทศ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาทรรศนะ
ของนักเศรษฐศาสตร์ต่อการจัดประชุมการศึกษาระดับภาคบังคับในปี พุทธศักราช 2534 โดยใช้
เทคนิคการวิจัยที่เหมาะสม คือ เทคนิคเดลฟาย ซึ่งมีประสิทธิภาพในการทำนายนมาก

เทวัญกรร + (๓๓)๔๗.